

อติหาต

ชุมชนศรัทธา

“กัมปงตักวา”

act:onaid

كمفوخ نقوي
ชุมชนศรัทธา
"กัมปง ตักวา"

ชื่อหนังสือ :

อิตติยาด : บทเรียนการพัฒนาองค์กร
การเงินเพื่อศาสนาและชีวิต

พิมพ์ครั้งที่ 1 :

ธันวาคม 2558

จัดทำและเผยแพร่โดย :

เครือข่ายชุมชนศรัทธา กัมปงต์กว่า

ที่ปรึกษา:

มูลนิธิชุมชนไท

คณะทำงาน :

คณินิจ มากชูชิต

ปอเต๊ะ ลาเต๊ะมาหะมะ

ชูกรูมัน มุสอ

ผู้เขียน :

จำนง จิตนิรัตน์

สนับสนุนงบประมาณโดย : องค์การแอคชั่นเอด ประเทศไทย

จำนวนพิมพ์ :

1,000 เล่ม

ปก/รูปเล่ม :

เครือข่ายชุมชนศรัทธา กัมปงต์กว่า

พิมพ์ที่ :

ดาวฟิล์ม วีดีโอ กราฟฟิค หาดใหญ่

โทร. 0 74 252 707

บทเรียนการพัฒนา “องค์กรการเงินเพื่อศาสนาและชีวิต”

.....เราชุมชนเล็กอยู่ไกลเมืองต้องช่วย
กันเอง ทำแบบง่ายๆให้ทุกคนเริ่มต้นจาก
เรื่องศาสนา ให้ทุกคนในชุมชนมีส่วนร่วม
ช่วยเหลือหากันเอง ช่วยค้ำกัน อยากได้
ทองก็ได้ จะปลดหนี้ ชื้อที่ดิน ไปเมกกะ*...
เป็นหลักฐานง่ายๆคือหลัก....การเชื่อมั่นกันเอง
ของคนในชุมชน.....

*เมกกะ : เป็นเมืองหนึ่งในประเทศซาอุดีอาระเบีย เป็นที่มุสลิมทั่วโลกเดินทางไปแสวงบุญเป็นประจำทุกปี

คำนำ

องค์การแอ็คชั่นเอด ประเทศไทย มีโอกาสร่วมงานกับเครือข่ายชุมชนศรัทธา กัมปงต์กวา ตั้งแต่ปี 2551 โดยเริ่มจากการทำงานหนุนเสริมศักยภาพของผู้หญิงโดยสร้างโอกาสให้ผู้หญิงได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับพื้นที่อื่นในเรื่องเกษตรยั่งยืน การบริหารจัดการและพัฒนาชุมชนเพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชน ระหว่างปี 2553 – 2556 องค์การแอ็คชั่นเอด ประเทศไทย ร่วมกับมูลนิธิชุมชนไท และเครือข่ายชุมชนศรัทธา กัมปงต์กวา ทำงานร่วมกันภายใต้โครงการ “การเสริมสร้างความเข้มแข็งเครือข่ายชุมชนศรัทธา” โดยได้รับการสนับสนุนหลักจากสหภาพยุโรป (European Union) โดยดำเนินงานในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ จำนวน 120 ชุมชน โครงการดังกล่าวได้เน้นการทำงานกับสี่เสาหลักตามแนวทางการทำงานของชุมชนศรัทธา ได้มีการพัฒนาศักยภาพของอาสาสมัครชุมชน จัดทำแผนพัฒนาชุมชนที่สะท้อนความต้องการของชุมชนเป็นหลัก และพัฒนาด้านเศรษฐกิจผ่านกิจกรรมกลุ่มออมทรัพย์

การได้ทำงานร่วมกับเครือข่ายชุมชนศรัทธา กัมปงต์กวา ที่ผ่านมา และการได้เห็นตัวอย่างความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์ชุมชนบ้านเยะ ในและชุมชนที่นำเสนอผ่านหนังสือเล่มนี้

เป็นเครื่องยืนยันได้ว่าในวิกฤตมีโอกาสนอยู่เสมอ
ตราบใดที่คนไม่ยอมจำนนต่อสถานการณ์ ปัจจัย
สำคัญที่ทำให้ชุมชนประสบความสำเร็จคือการ
ใช้หลักศานานำการพัฒนาทำให้ชุมชนไม่ไหลไป
ตามกระแสบประมาณที่ถาโถมลงมาสู่ชุมชน
และพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ และใช้กิจกรรม
เป็นตัวยึดโยงและสร้างความสามัคคีภายใน
ชุมชน และการมีวิสัยทัศน์เรื่องการพัฒนาที่
ยั่งยืนโดยชุมชนต้องอยู่ได้ด้วยตนเองน่าจะ
เป็นการปักหมุดที่สำคัญของการพัฒนา ในพื้นที่
สามจังหวัดชายแดนใต้ไม่ได้มีแค่ชุมชนบ้านเยะ
โนและชุมชนที่ประสบความสำเร็จ ยังมีตัวอย่าง
ความสำเร็จมากมาย แต่ประสบการณ์ของสอง
ชุมชนนี้น่าจะเป็นการจุดประกายและสร้างแรงบันดาลใจ
ให้กับชุมชนอื่นในการลุกขึ้นมากำหนด
แนวทางการพัฒนาตนเองจากนี้เป็นต้นไป

องค์การแอ็คชั่นเอด ประเทศไทย

คำนำผู้เขียน

เกือบ ๑๕ ปีแล้วที่สังคมสามจังหวัดชายแดนใต้มีวิกฤตการณ์ไม่สงบสุข บนท้องถนนเต็มไปด้วยด่านตรวจ การลาดตระเวนของทหาร มีเหตุรุนแรงเกิดขึ้นแทบทุกวันและนั่นเราจึงไม่เห็นแสงสว่างหรือความหวังว่าวิกฤตสังคมชายแดนใต้จะจบลงอย่างไร? แต่เมื่อเข้าไปในชุมชนในถิ่นที่อยู่อาศัยหลบซ่อนทำกิน กลับพบว่าของพี่น้องเหล่านั้นกลับยังมีวิถีชีวิตวัฒนธรรมแบบปกติ แน่ใจว่าวิถีชีวิตของพวกเขาใช้ชีวิตอยู่ในชุมชนเท่านั้น มีสังคมภายนอกที่เขาต้องเกี่ยวข้องต้องเดินทางมากมาย แต่ทุกคนตั้งหลักชีวิตมีความมั่นใจมีความปลอดภัยมีพัฒนาการต่างๆ จากในชุมชนและนั่นทำให้ท่ามกลางเหตุการณ์ไม่สงบในพื้นที่ทั่วไปไม่แน่นอน ไม่รู้จุดจบไม่เห็นแสงสว่างแต่ในชุมชนกลับมีสิ่งใหม่ที่อาจเรียกว่านวัตกรรมการสืบทอดวิถีชุมชนเกิดขึ้นครั้งแล้วครั้งเล่า ไม่เพียงแต่ชุมชนบ้านเยะในหรือชุมชนบักที่กล่าวถึงในหนังสือเล่มนี้เท่านั้น ในชุมชนแถบสายบุรี เขาบูโด อ่าวปัตตานี ฯลฯ และเป็นที่น่ายินดีที่สุด คือไม่ว่าจะเป็นนวัตกรรมมิติใด ก็ล้วนแล้วแต่มีศาสนาเป็นที่ยึดโยงทั้งสิ้น ทำให้เชื่อว่าชุมชนและศาสนา คือเป้าหมายรวมคนที่สำคัญ ความผิดพลาดล้มเหลวที่จะมีขึ้นในกระบวนการพัฒนาจะได้รับ

การแก้ไขจากสองสิ่งนี้ ดังเช่นที่ชาวซุมบักตั้งกลุ่ม
อิตติฮาดขึ้นมา หรือที่แยะไนตั้งกองทุนกีรอฮาตี
ขึ้นมาเพื่อขับเคลื่อนสู่การพัฒนาศาสนาและชีวิต
ของชาวแยะไน และถ้าเข้าไปถึงชุมชนในเขตแดน
ต่างๆ ก็จะมีการก่อเกิดแบบสองแห่งนี้อีก
มากมาย

ในสังคมไทยที่กำลังเปลี่ยนไปโดยเฉพาะ
ศาสนาและวัฒนธรรมที่ย่อหย่อน แต่ที่สาม
จังหวัดชายแดนใต้กลับยังคงมีความเข้มข้นไว้ได้
มากกว่าที่อื่นๆ จึงเป็นเพชรเม็ดงามของสังคม
ไทยและสังคมโลก อยู่ที่ว่าเราท่านจะเห็นคุณค่า
ที่จะร่วมเจียรไนให้ส่องแสงแวววาวหรือจะละเลย
ให้เป็นสิ่งหม่นมัว

ผู้เขียนจึงหวังว่าเส้นทางเดิน ความพยายาม
การพัฒนาของสองชุมชนที่กล่าวถึงอย่างรวบรัด
ในหนังสือเล่มนี้ จะเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้
รู้จัก ชุมชนในสามจังหวัดชายแดนใต้มากขึ้น เห็น
สิ่งที่เขาทำ เรียนรู้แลกเปลี่ยนบทเรียน เป็น
กัลยาณมิตรหนุนเสริม ร่วมเป็นพลังสร้างสังคม
ใหม่ร่วมกันต่อไป

เชื่อมั่นในพลังชุมชน
จำนงค์ จิตรนิรัตน์

กองทุนกีรออาตี*...ธนาคารทอง บ้านเยะใน

บทที่ ๑ บ้านชายแดนไทย-มาเลเซีย

บ้านกาบัง หมู่บ้านสุดท้ายแดนไทย-มาเลเซีย เป็นที่ตั้งของบ้านเยะใน เยะนอกและสะพานหก ที่มีประชากร ๓๐๐ หลังคาเรือนรวม ๑,๕๐๐ คน มีมัสยิดเก่าแก่ก่อตั้งขึ้นเมื่อ ๓๐ ปีแล้ว การอยู่กินรายได้หลักของชาวบ้านร้อยละ ๖๐ จากยางพารา ร้อยละ ๔๐ จากสวนผลไม้และสะตอ แต่ผลิตผลทั้งสองอย่าง ราคาตกต่อเนื่องในช่วง ๒-๓ ปีที่ผ่านมา

*กีรออาตี เป็นวิธีการเรียนการสอนการอ่านคำที่รื้อลึกรู้อานในระบบใหม่ที่ผู้เรียนสามารถอ่านสะกดคำได้อย่างรวดเร็ว

ชาวบ้านประสบความยากจนเป็นหนี้สินคือ การที่เด็ก ๆ และผู้ใหญ่
ไม่ได้เรียนศาสนาเพราะไม่มีงบประมาณสนับสนุน จึงวิตกว่าเด็กจะเริ่ม
ห่างเหินศาสนา ปัญหาอื่นๆ ก็จะมาตามและด้วยความพยายาม
ในการแสวงหา การคิดค้นโดยมีความศรัทธาในศาสนาเป็น
เส้นนำทางสำหรับบ้านเยะโน มีเงื่อนไขปัจจัยที่ประจวบเหมาะที่
ทำให้ความพยายามความตั้งใจที่อาจกล่าวได้ว่าเป็นไปตามความ
ประสงค์ของพระผู้เป็นเจ้า เพราะเบื้องหลังความพยายามทั้งหมด
คือความต้องการที่จะให้เกิดการเรียนศานานั่นเอง และต่อมา
ชุมชนได้พบกับเครือข่ายชุมชนศรัทธา กัมปงต์กัว ซึ่งมีนโยบาย
ทดลองโมเดลสนับสนุนกองทุนพัฒนาให้ชุมชนสมาชิกชุมชนละ
หนึ่งแสนโดยมีเงื่อนไขว่าต้องพัฒนาต่อยอดได้บ้านเยะโนได้
รับโอกาสคัดเลือกเพราะความทุ่มเทของตัวแทนสตรีจากชุมชน
แต่เมื่อเงินกองทุนถึงมือกรรมการมัสยิดเมื่อต้นปี ๒๕๕๒
ท่ามกลางความไม่มั่นใจในการบริหารจัดการให้ต่อยอดได้เพราะ
ชาวบ้านส่วนอื่นต้องการเพียงการสร้างต่อเติมสถานที่หรือใช้ให้หมด
จบ ๆ กันไป แต่ผู้ใหญ่บ้านกับตัวแทนประธานซึ่งรับแนวคิดชุมชน
ศรัทธามาดำเนินการไม่เห็นด้วยในการใช้งบประมาณในแบบเดิม
และเตรียมคืนเงินหนึ่งแสนกลับสู่กองทุนชุมชนศรัทธา แต่ในที่สุด
พวกเขาก็พบหนทางที่สร้างสรรค์กว่าจากการกันคิดค้นร่วมกัน

บทที่ ๒

ฟื้นเฟื่องริเริ่ม

ผู้ใหญ่มะปิเยาะ สาและ เป็นคนจริงจังอารมณ์ดี มีหลักคิดที่มักพูดย้ำเสมอว่า...“ผมไม่เก่ง ผมเพียงแต่หนุนให้คนอื่นทำ... และคอยช่วยแก้ปัญหา” เขาเข้ามาอยู่ที่นั่นเมื่อปี ๒๕๑๕ เป็นผู้ใหญ่นคนที่สองและเป็นกรรมการมัลลยิตฝ่ายพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เห็นการขยายตัว มั่นคงของมัลลยิตที่มีการขยายเพิ่มขึ้นเป็นสามแห่ง แต่ก็เห็นภาพที่เด็กๆ ไม่ได้รับการศึกษาพื้นฐาน คือ กีรอฮาติ หรือผู้สูงอายุที่ต้องการเรียนตาติกา* แต่มีครูสอนไม่พอ ทำให้ผู้ใหญ่วริเริ่มคิดว่า ควรใช้งบประมาณหนึ่งแสนไปในทางสอนศาสนา แต่ปัญหาคือจะทำให้งอกเงยเพิ่มเติมได้อย่างไร?

ชะ (นางรอกีเยาะ นุ) แม่ลูกสองหนึ่งในชาวบ้านจิตอาสาของหมู่บ้าน เธอเรียนจบ ม.๓ เคยเรียนในปอเนาะและอาสาสอนกีรอฮาติให้เด็ก ๆ เธอเห็นความสำคัญของการเรียนศาสนามากถึงกับส่งลูกสาวคนโต ไปเรียนนิติศาสตร์ที่ฮิยิปต์เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งทางศาสนาด้วย เมื่อชุมชนศรัทธามารู้อยู่กับชุมชน ผู้ใหญ่บ้านส่งเธอไปเป็นผู้ประสานงาน ซึ่งทำให้ ชะ เข้าใจเป้าหมายของแนวคิดศานานำการพัฒนา การพัฒนาโดยผู้นำชุมชนสี่เสาหลักเป็นแกนกลางและร่วมกับเพื่อนอีกคนเสนอขอรับงบหนึ่งแสนมาสู่ชุมชน ในสถานการณ์ที่คิดไม่ออกว่าจะใช้งบหนึ่งแสนให้เกิดประโยชน์ตามเงื่อนไข และผู้ใหญ่มะปิเยาะคิดเตรียมคืนเงินนี้ให้เครือข่ายฯ ด้วยสปีริต เพื่อให้ ชุมชนอื่นที่มีวิธีต่อยอดได้ใช้ประโยชน์ต่อไป แต่ชะซึ่งเป็นผู้ประสานงานได้เสนอให้ปรึกษาเรื่องนี้กับ นายนาเซ ตาเยะ (คอลลี) บ้านสะพานหกที่กำลังก่อตั้งมัลลยิตแห่งที่สาม

*ตาติกา เป็นการเรียนการสอนศาสนาเบื้องต้น สำหรับเด็กประถมวัย โดยส่วนมากสถานศึกษาจะอยู่ในบริเวณมัลลยิต

นายนาเซ ตาเยะ (คอสลี) มาจากครอบครัวที่ก่อตั้งโรงเรียนสอนศาสนาและส่งคอสลี ไปเรียนการศาสนาที่ประเทศลิเบีย แต่เมื่อกลับมาแล้วประเทศไทยไม่ยอมรับวุฒิบัตรจากลิเบีย คอสลีจึงเบนเข็มเป็นชาวสวน บุกเบิกที่ดินของพี่สาวที่เชิงเขาสุดถนนบ้านเยะโน และชวนเพื่อนบ้านเริ่มก่อตั้งมัสยิดขึ้นและเนื่องจากมีความรู้ทางศาสนาเป็นอย่างดี เพื่อนบ้านจึงมอบหมายให้เป็นอิหม่ามที่มีสยิดเล็ก ๆ สุดปลายถนนก่อนจะเข้าเขตปารอยต่อไทยมาเลเซีย เป็นมัสยิดแห่งที่สามในบ้านกาบัง

ในที่สุดกลางปี ๒๕๕๓ ผู้ใหญ่ฯ ชะ คอสลี ซึ่งเสมือนเป็นฟันเฟืองขับเคลื่อนเล็ก ๆ ในชุมชนและมีแรงบันดาลใจจากการศานนาพัฒนาของชุมชนศรัทธา เจื่อนไขการต่อ ยอดงบประมาณเพื่อนำไปสู่การดำเนินงานที่ต่อเนื่อง พวกเขาก็ได้ค้นพบวิธีการดำเนินงานที่คิดว่าจะเกิดประโยชน์สูงสุดกับชุมชน จึงได้เริ่มประสานผู้นำชุมชนสี่เสาหลักของชุมชนตามแนวทางเครือข่ายชุมชนศรัทธามาร่วมคิดค้นแนวทางและขั้นตอนการทำงานที่สำคัญขึ้นมา

การก่อเกิดงานใหม่ๆ ไม่สามารถที่จะริเริ่มจากความพร้อมของคนจำนวนมากได้ ดังนั้นการคิดค้น การออกแบบเบื้องต้นจะมีความสำคัญไม่เช่นนั้น ก็ไม่สามารถริเริ่มการขับเคลื่อนได้ แต่เมื่อคิดค้นหรือจุดประกายได้แล้ว ต้องขยายวงปรึกษาสร้างการมีส่วนร่วมที่กว้างขวางขึ้น เพื่อการได้พลังของชุมชน

บทที่ ๓

สร้างกระบวนการ

เขาคิดว่าเขา ๓ คน ไม่ควรตอบโจทย์เครือข่ายชุมชนศรัทธาเพียงวงแค่นี้ หลักการเครือข่ายชุมชนศรัทธาที่พูดถึง แกนสำคัญ of ชุมชนคือผู้นำชุมชนสี่เสาหลัก* เป็นสิ่งถูกต้อง ถ้าชุมชนไหนที่ผู้นำชุมชนสี่เสาหลักเริ่มร่วมมือสามัคคีกันคนในชุมชนก็จะมี ความสามัคคีด้วย และหลักให้ต่อยอดเงินหนึ่งแสนก็ถูกต้องเพราะถ้าไม่หาวิธีต่อยอดมันก็จะหมดหายไปอย่างรวดเร็ว แต่เราจะต่อยอดได้ก็ต่อเมื่อคนในชุมชนมีความสามัคคี เขาวิเคราะห์ว่าชุมชนมีสามัคคีดีมีอิหม่าม ๓ คน มีประชากรกว่า 1,000 คน มีผู้ใหญ่บ้าน มีสมาชิก อบต.มีผู้นำธรรมชาติ เขาจึงออกพูดคุยกับผู้นำชุมชนสี่เสาหลัก* ทุกคนโดยเน้นประเด็นสำคัญ คือ

๑. ความต้องการร่วมของชาวบ้านคือการเรียนการสอนศาสนา ซึ่งมีนักเรียนรวมราว ๒๐๐ คนแต่รัฐสนับสนุนมาน้อยและสถานการณ์ งบประมาณก็รออาติ ตาดีกาที่เหลือน้อย จะต้องมีการหาเพิ่มเติม ซึ่งแกนนำทุกคนเห็นด้วยว่าจะต้องร่วมมือกันแก้ไข

*สี่เสาหลัก หมายถึง ผู้นำชุมชน มีผู้นำศาสนา ผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่น และผู้นำธรรมชาติ

๒. เครือข่ายชุมชนศรัทธาสนับสนุนงบประมาณที่ต้องต่อยอดมาหนึ่งแสนและมีแนวทางที่แกนนำสี่เสาหลักร่วมมือกัน ซึ่งทุกคนเห็นด้วยว่าต้องนำมาใช้สมทบกองทุนกีรออาตีก่อนเพื่อสร้างความร่วมมือทั้งชาวบ้านและผู้นำสี่เสาหลัก เงินหนึ่งแสนแบ่งเป็นสองส่วน ก่อนแรกสนับสนุนการเรียนการสอนกีรออาตี ตาดีกาเลย ก่อนที่สอง หาทุนเพิ่มโดยการรับจํานําสวนยาง เช่น รับจํานํารายได้กัน ซึ่งเป็นการช่วยชาวบ้านที่ลำบากและอาญูณายทุนยึดที่ด้วย ซึ่งก็ทำให้กองทุนมีเงินเพิ่มที่ละน้อย

๓. ร่วมตั้งกรรมการต่อยอดกองทุน กรรมการนี้แยกออกมาจากกรรมการชุดก่อน ๆ คือมีหน้าที่พัฒนาหาวิธีต่อยอดเงินหนึ่งแสนให้ได้โดยรวมซื้อผู้นำชุมชนสี่เสาหลักได้ ๑๓ คนและคิดวิธีการต่อยอดครั้งแรกโดยการจ้างงานเลี้ยงระดมทุน โดยเริ่มจาก ๑๓ คนรับหน้าทีไปเชิญแขก

๔. เสนอเข้าที่ประชุมใหญ่ของชาวบ้านในวันศุกร์หลังจากเสร็จจะหมดเอาการปรึกษาทั้งหมดเข้าที่ประชุม ซึ่งปรากฏว่าที่ประชุมเห็นด้วยกับแนวทางดังกล่าว มีส่วนน้อยเท่านั้นที่ต้องการเอาเงินหนึ่งแสนไปก่อสร้างขยายมัสยิด แต่ในที่สุดก็ต้องรับมติจากนั้นก็มื่ออาสาสมัครเพิ่มในการช่วยกันจัดงานเลี้ยงระดมทุน

จากนั้นงานเลี้ยงระดมทุนก็เกิดขึ้น โดยมีประชาชนเพื่อนชุมชนต่าง ๆ ที่ได้รับการเชิญทั้งจากผู้นำสี่เสาหลัก ทั้งจากชาวบ้าน จนสามารถรวบรวมเงินได้กว่าหนึ่งล้านบาท แล้วเมื่อรวมกับเงินเครือข่ายชุมชนศรัทธา และกองทุนก๊อปปี้ก็เท่ากันมีเงินรวม ๑.๒ ล้านบาท เงินก้อนนี้ อยู่ในการดูแลบริหารของกรรมการ ๑๓ คน ตามมติของที่ประชุมใหญ่ชาวบ้าน

จะเห็นว่าในขั้นตอนเริ่มต้นนี้มีหลักวิธีที่สำคัญ คือ....

การพัฒนายกระดับกองทุน สิ่งที่กรรมการกองทุนยึดมั่นเป็นหลักอยู่ตลอดซึ่งเช่นเดียวกับชาวบ้านคือการสนับสนุนการเรียนรู้กীরอวาทีและตาดีกา แต่จากการทดลองทำกิจกรรมรับจำนำสวนยาง (แทรกแซงระบบจำนำที่ชาวบ้านจะสูญเสียที่ดิน) ก็ทำให้มีรายได้และชาวบ้านก็พอใจ แต่ขณะนั้นมีเงินกองทุนน้อย เมื่อมีเงินจากการจัดระดมทุน รวมแล้วล้านสองแสนบาท ก็ทำได้มากทั้งสองอย่าง

กীরอวาที มีนักเรียนรวม ๒๐๐ คน มีค่าใช้จ่ายให้ครูอาสาและอื่นๆ รวมเกือบ ๖๐๐๐๐ บาท ที่กองทุนต้องแบกรับ และถ้าไม่หาเพิ่มก็จะหมดในไม่ช้า (โดยมีรัฐสนับสนุนบางส่วนไปแล้ว) นอกจากนั้นยังมีกิจกรรมอื่นที่ต้องใช้เงิน เช่น การจัดงานกীরอวาทีประจำปี เป็นต้น ดังนั้น จึงต้องการหารายได้เพิ่มกองทุนกรรมการ ๑๓ คน จึงได้เสนอต่อที่ประชุมใหญ่ชุมชน ให้ทำโครงการทองลอยฟ้า

บทที่ ๕

โครงการทองลอยฟ้า

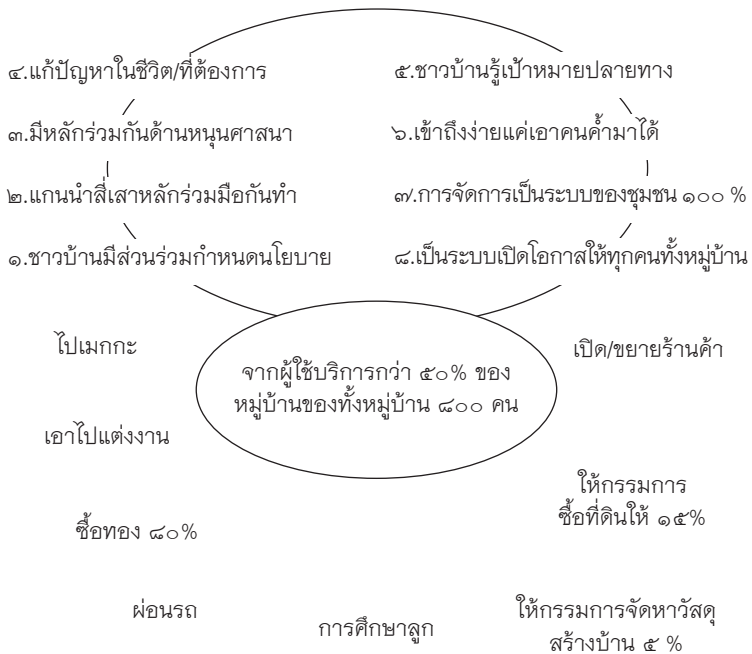
เราเริ่มจากดูเรื่องความจนของคนในแะใน เปิดเทอมต้องจำนำอะไรสักอย่าง ไม่มีใครเคยมีสมุดธนาคารเพราะไม่มีเงินไปฝากสวณยางจะถูกยึด บางคนจะแต่งงานไม่มีเงิน แต่งแล้วแยกครอบครัวไม่ได้ไม่มีที่ดิน ราคาขายก็เริ่มถูก ผลไม้ถูก เป็นหนี้ นอก ระบบสะสม คือหมู่บ้านมันแย่งเลวเรื่อย ๆ

เราเสนอในที่ประชุมชุมชนว่า เราจะหารายได้เข้ากองกลางที่มีเงินอยู่ล้านกว่า โดยใครจำเป็นเดือดร้อนให้มายื่นเข้าคิวจะซื้อทองก็บาท เอาคนค้ามาสองคน เสียค่าธรรมเนียม ๑๐๐ บาท เราจะมีกรรมการซักถามโดยเฉพาะคนค้าน่าเชื่อถือมัย ไม่ต้องเอาอะไรมาค้าเอาคนมาสองคนพอ คุยกันเสร็จทำสัญญาร่วมกรรมการ คนเอาทอง คนค้า กรรมการก็จะเอาเงินจากกองทุนไปซื้อทองมาให้ มอบให้ถึงมือ แต่ราคาทองเราคิดเพิ่ม เช่น เพิ่ม ๓% เช่น จากราคาทอง ๑๕,๐๐๐ ก็เป็น ๑๕,๔๕๐ เงินก้อนนี้ให้เขาส่งคืนใน ๑๕ เดือน เราคิดค่าน้ำมันไปซื้อทองอีก ๒๐๐ บาท พอได้ทองแล้วเขาจะเอาไปทำอะไรก็ได้ แต่ถ้าไปขายคืนร้านทองเดิม ในสองวันร้านจะหักไปบาทละ ๑๕๐ คือ เติมหากรรมการด้วยเงิน ๑๐๐ กับ คนค้าสองคน อีกวันสองวันก็ได้ทองเอาเงินที่เขาจ่ายเพิ่มจะเข้ากองกลาง ไว้บำรุงศาสนา ไว้ให้เพื่อนบ้านมาเอาทองบ้าง เป็นการซื้อสินค้าผ่อนส่งไม่เอาดอกเบี้ยซึ่งผิดหลักศาสนา

อบต.....จากที่เริ่มมาปี๕๔ ยังไม่มี เพราะเรามีทีมติดตาม
ตักเตือนล่วงหน้าตลอด ช่วยกันดูบอกกล่าวกันบอกคนค้า ชาว
บ้านที่ผิดสัญญา เขาก็ไปเตือนกันเอง ทุกวันศุกร์ก็มาละหมาด
ด้วยกันเห็นหน้ากันบ่อยๆทั้งชุมชนก็รู้กันว่ารอบนี้ใครเอาทอง มี
คนมาจองคิวแล้ว

จะเห็นว่าระบบกองทุนกิริออาดีหรือธนาคารทองหรือทอง
ลอยฟ้าของบ้านเยะไนมีเงินภายนอกเข้ามาเกี่ยวข้องน้อยมาก
ไม่มีออมทรัพย์ ไม่มี พอช.หนุน ไม่มี แอลดีไอ หนุน ไม่มีเงินผล
พวงจากสงคราม(งบพัฒนา)หนุน แต่กองทุนเขาเติบโตจากการ
ระดมทำบุญจากเพื่อนพ้องและเงินส่งคืนทำบุญเข้ากองทุนจาก
คนในชุมชน กองทุนก็เติบโตได้ จุดแข็ง...จริงๆ คืออะไร?

อย่างน้อยมี ๘ หัวใจหลัก

๓ ปัจจัยที่กระบวนการราบรื่น

๑. กลุ่มสตรีที่แยะใน..ถ้าไม่มีผู้หญิงสองคนที่ออกไปประสานงานกับชุมชนศรัทธาอย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพพอที่เครือข่ายฯตัดสินใจอนุมัติงบหนึ่งแสนให้ชุมชน บางที่เราอาจไม่รู้จักชุมชนจิวแต่แจ้วแห่งนี้

ใน ปี๕๘-๕๙ นี่ก็เป็นได้ ความพยายามเอาชุมชนพื้นที่ห่างไกลสุดชายแดนของพวกเธอให้ชุมชนศรัทธารู้จักและยอมรับ

ชะ ได้สะท้อนบทบาทผู้นำอาสาหรือผู้นำในชุมชนให้เห็น เธอไม่มีตำแหน่งใดๆ แต่บทบาทที่เธอทำเป็นจุดเปลี่ยนของชุมชน นั่นคือการเกิดวงปรึกษาวงเล็กแรกๆเพื่อหาทางออกเรื่องเงินหนึ่งแสนจากชุมชนศรัทธา และนั่นทำให้เกิดการคิดค้นเป็นทีม

ยังมีทีมสตรีอีก ๕ คนที่ทำหน้าที่เป็นทีมอาสาสมัครกลางเพื่อช่วยส่วนรวมทุกอย่าง เช่น เตรียมประชุมการจัดเตรียมเอกสาร การเตรียมอาหาร รางวัล เป็นหน้าที่ของแกนนำสตรีกลุ่มนี้ซึ่งทำให้กิจกรรมต่างๆไม่ขาดตกบกพร่อง

๒. ไม่มีความขัดแย้งในกระบวนการ เดิมก่อนปี ๕๓ อาจมีปัญหาการจัดการเงินกองทุนกිරออาตีในเชิงใช้ไม่ค่อยเหมาะสมอยู่บ้าง แต่เมื่อมีการนำข้อเสนอใหม่ ระบบกรรมการ ๑๓ คน และนโยบายการระดมทุนแบบใหม่ จากปี๕๓ เป็นต้นมาแทบจะไม่มี ความขัดแย้ง เพราะการใช้ที่ประชุมใหญ่รายงาน และกรรมการยังมียุทธวิธีให้คนเข้าร่วมประชุมใหญ่ให้มากที่สุด โดยการให้เงินเบี้ยประชุมแก่ทุกคนที่มาประชุมเป็นเหมือนรางวัลเล็กๆน้อยๆ ในวันประชุมรายงานปี นอกจากนั้นกรรมการยังขอมติที่ประชุมเร่งด่วนขออนุมัติเงินในกิจกรรมเพื่อเด็กๆ เช่นงานวันรายขอ เป็นต้น แจกเงิน แจกของให้กับเด็กหรือสมทบ

เงินจัดงานตาติกาต่าง ๆ เหล่านี้ซึ่งเป็นที่ยินดีของชาวบ้านอยู่แล้ว แต่ที่สำคัญ กิจกรรมทุกอย่างที่ทำได้นี้ เกิดจากความมั่นคงทางการเงินกองทุนที่กรรมการคิดคำนวณแล้วอย่างรอบคอบ ชาวบ้านจึงมีความรู้สึกว่ กองทุนกืรออาติ เป็นที่พึ่ง ทั้งทางแก้ไข ปัญหาสำคัญในชีวิต และทำให้กิจกรรมศาสนาเดินไปได้คู่กันได้อย่างดี จึงเกิดความขัดแย้งน้อยมาก

บทที่ ๕

สวัสดิการ..ผ่อนหนักเป็นเบา

แผนการในอนาคต...ในพัฒนาการที่มีข้อที่ชัดเจนคือ กองทุน กีรออาตี เพื่อเป็นการสื่อว่ามุ่งไปที่ศาสนาเป็นหลัก แต่การช่วยชาวบ้านแก้ปัญหาให้มีอยู่มีกิน มีคุณภาพชีวิตที่ดีคือสิ่งที่เกิดขึ้นตามมา จึงบรรลุผลทั้งสองด้าน และเดินไปคู่กัน มีสิ่งหนึ่ง ก็จะมีอีกสิ่งหนึ่ง จังหวะก้าวต่อไปคือการยืดเวลาการส่งเงินคืนกองทุน จาก ๑๘ เดือนเป็น ๓ ปี เพื่อช่วยชาวบ้านให้เบาลงส่งเงินน้อยลงและมีโอกาสพัฒนาระดับคุณภาพชีวิตได้มากขึ้น

กรรมการคิดว่า เมื่อการเรียนการสอนศาสนาเดินไปได้ ชีวิตการทำมาหากินก็ควรเดินไปอย่างมีความสุขไม่เคร่งเครียด แะในก็จะเป็นชุมชนที่มีความสุขโดยมีศาสนาเป็นแกนกลาง ชาวบ้านบางคนที่มีที่ดินแล้วอยากแบ่งขายบ้างบางส่วน เพื่อนบ้านที่มีลูกหลานมากก็อยากได้ที่ดินนั้นก็เพียงเดินมาบอก กรรมการกองทุน พร้อมคนค้า กรรมการก็จะเชิญเจ้าของที่มารับเงิน โดยบวก ๓% กับคนซื้อ แล้วได้ที่ดินไปใช้ประโยชน์ทันที ทำให้ที่ดินหมุนเวียนเปลี่ยนมือกันในชุมชนกรรมการตั้งเป้าว่าต่อไปคนในชุมชนไม่จำเป็นต้องเอาสวนไปจำนำคนภายนอกหรือเอากชนรายใดต้องการลดลงเหลือศูนย์เปอร์เซ็นต์ซึ่งตอนนี้ก็ใกล้แล้ว ยังคงมีบางรายที่ติดเงื่อนไขของการจำนำเดิมเท่านั้น

บทที่ ๑

ไม่นำโดยศาสนา ไม่สำเร็จ

บทสรุปภาพรวมกองทุนกิริออาตี บ้านเยะโน

สิ่งที่บ้านเยะโนแตกต่างไปจากหมู่บ้านอื่นๆที่เห็นได้ชัด คือ การไม่วิ่งไล่ล่างบพัฒนาที่ถั่งโถมลงมาพร้อมสงคราม แต่กลับนั่งสงบค่อยๆสะสมเงินหรือระดมทุนจากความศรัทธาและมีรูปธรรมความสำเร็จเป็นใบเบิกทางสู่การยอมรับ การมีส่วนร่วมของชาวบ้านที่มีมากขึ้น กฎระเบียบกติกาต่างๆ มีการปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสมโดยเสนอผ่านวงประชุมใหญ่ของชาวบ้าน การบริหารจัดการที่ชุมชนจัดการเอง ๑๐๐%

คุณองค์ประกอบของพลังคนที่เป็นฟันเฟืองดำเนินงาน นอกจากการรวมสถาบันสี่เสาหลักซึ่งมีอำนาจหรือความศรัทธา อยู่ในตัวของมันแล้ว เมื่อมองลึกลงไปทีุ่ดลึกแกนนำเหล่านั้น พบว่า ผู้ใหญ่บ้านได้ลดอำนาจตัวเองลงให้กรรมการคนอื่นได้ทำงานเต็มที่ ดูเหมือนว่าผู้ใหญ่ก็ไปทำงานตามหน้าที่ผู้ใหญ่ในระบบอย่างเต็มที่ แต่จะมาดูแลงานกองทุนในฐานะประธานก็ต่อเมื่อเกิดปัญหาที่กรรมการคนอื่นแก้ไม่ตกเท่านั้น คนที่มีพื้นฐานการเรียนรู้ศาสนาจากलिเบียบอย่างคอดี ปวราณาตัวสร้างมัสยิด และเป็นอิหม่าม ทำให้ความรู้ทางเศรษฐศาสตร์ ระบบวิธีรูปแบบกองทุนที่เขาเสนอ ทำให้ได้รับการยอมรับโดยเฉพาะการร่วมกันสร้างระบบ วิธีคิด ทุกอย่างเป็นของชุมชนต้องเปิดเผย ต้องมีส่วนร่วมตั้งแต่แรก ระบบที่ทุกคนในชุมชนเป็นสมาชิกโดยอัตโนมัติ ประเด็นนี้ได้ทำให้เยะโนได้ข้ามผ่าน การ..เป็น..หรือ..ไม่เป็น.. สมาชิกเฉพาะกลุ่มไปในทันที เป็นชุมชนเดี่ยวกลุ่มเดี่ยวเป็นเอกภาพ ตั้งแต่แรก ซึ่งทำให้พลังชุมชนมีมาก เพราะทุกคนมีส่วนร่วมสร้าง และแน่นอนว่านอกจากจะมีกลไก วิธีการขั้นตอน

บางอย่างมาเป็นเครื่องมือแล้ว การมีทีมสี่เสาหลักที่เข้าหากัน
อย่างดีก็คือจุดชี้ขาดความสำเร็จของแยะใน และกล่าวได้ว่าถ้า
ชุมชนบ้านแยะในขาดแรงขับเคลื่อนของกลุ่มสตรีที่ออกไปเชื่อม
ประสาน และนั่นทำให้ เป็นส่วนหนึ่งของแนวทาง กัมปงต์กวาใน
ที่สุด กลุ่มสตรีที่ไม่มีตำแหน่งทางการใดนอกจากที่เพียงยกย่อง
กันเองให้เป็นผู้นำธรรมชาติ ก็สามารถมีบทบาทสร้างความหมาย
สำคัญให้ชุมชน

เราจึงเห็นชัดว่า การสร้างนวัตกรรม โมเดลใหม่ๆโดยชุมชน
จำเป็นต้องเริ่มจาก คิดให้ถูกก่อนมีเป้าหมายการพัฒนาคน
หาเงินด้วยตัวเองสร้างระบบ กติกาของตัวเอง ดีกว่ามีเงินเยอะ
ที่ถูกกำกับ วางระบบจากภายนอก อยู่ท่ามกลางความขัดแย้ง
แย่งชิงทรัพยากร จนลืมเป้าหมายที่แท้จริงในที่สุดแต่สำหรับ
แยะใน พวกเขาอยู่กับบรรยากาศเหล่านี้....

เพื่อศาสนาเงินไม่มากได้คนมาก
ชีวิตดียืนดีจ่ายเพราะได้บุญ
ได้อิสรภาพคืนจากเจ้าหนี้
อยู่กับกลุ่มอุ้มคนทั้งชุมชน
จัดการโปร่งใสไม่ผูกขาด
กระจายบทบาทร่วมมือหญิงชาย

...ผมก็หนุนให้คนอื่นทำงาน หลายคนให้เขาทำเต็มที
เกิดปัญหาใหญ่ๆผมถึงเข้าไปช่วย ทุกคนมีสิ่งที่ตัวเอง
ทำเป็นอยู่แล้ว หนุนเขาให้ถูก ผลงานก็มีขึ้นเอง...

ผู้ใหญ่บ้านเยะโน

๒.

กรณีบ้านชุมบก

...เดิมเราขัดแย้งกัน เราอยากให้ความสามัคคีในชุมชน
กลับมาใหม่ เราจึงทำกลุ่มออมทรัพย์ อิตติฮาด ตอนนี
มีเงินกองทุนด้วยซึ่งมีความสำคัญทั้งสองอย่าง...

นายยาโก๊ะ นิกาเร็ง โต๊ะอิหม่ามบ้านชุมบก

....เราก่อตั้งกลุ่มขึ้นในสถานการณ์ความขัดแย้งแต่เรา
คิดว่าถึงเวลาที่ชาวชุมบกต้องมีความสามัคคี การเลือก
ตั้งทำให้เราแตกแยกแต่เราหวังว่าออมทรัพย์จะทำให้
เรารวมกัน ขัดแย้งภายใน แก้จากภายใน....

นายวันดี มอแล๊ะ ประธานกลุ่มออมทรัพย์อิตติฮาด

บทที่ ๑

ชุมชนคนชุมบก

ชุมชนบ้านชุมบก หมู่ที่ ๙ ต.เกาะสะท้อน อ.ตากใบ จ.นราธิวาส เป็นชุมชนชนบททั่วไปของภาคใต้สุด ที่มีวิถีชีวิตดั้งเดิมที่การทำมาหากินอยู่ได้ด้วยการทำนาทำสวน รองลงมาอีกคือยางพาราและต่อมาก็เพิ่มไร่มันสำปะหลังกับข้าวโพด ซึ่งก็พอมีพอกินเพราะราคาพืชผลไม่แน่นอน ต่อมาเมื่อมีระบบชลประทานเกิดขึ้น พื้นที่หลักทำนาบางส่วนกลับมีน้ำท่วมขังไม่สามารถทำนาได้ กลายเป็นนาร้าง ทำให้กระเทือนต่อฐานะความเป็นอยู่ของชาวบ้าน ส่งผลสะท้อนต่อวิถีชีวิตความสัมพันธ์ในครอบครัวเพราะต่อมา ผู้ชาย เด็กหนุ่มๆ ต้องเปลี่ยนอาชีพหรือเลือกเดินทางไปรับจ้างทำงานในประเทศมาเลเซียซึ่งแน่นอนจะมีรายได้มาทดแทนการทำนาแต่ก็เกิดความห่างเหินกันในครอบครัว ผลกระทบอีกอย่างก็ตามมาคือการบริจาคเงินทองเข้ามาสละสิทธิ์หรือสาธารณชนอื่นๆ ต่ำลงซึ่งด้วยสภาพทางเศรษฐกิจโดยรวมดังกล่าวทำให้ฐานการศึกษาของชาวชุมบกถือว่าต่ำ โดยส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับภาคบังคับคือ ม.๖ เท่านั้น ในขณะที่ชุมชนมีสมาชิก ๑๖๕ หลังคา ประชากร ๙๐๐ คน เพิ่งมีลูกหลานชาวชุมบกได้เรียนระดับปริญญาตรี ๒๕ คนเท่านั้น แต่ดูเหมือนว่าชาวชุมบกก็ปรับตัวชีวิตไปตามสภาพได้ เช่นเมื่อทำนาไม่ได้ก็ไปทำงานมาเลย์แทน แม้จะเป็นความผิดพลาดของการวางระบบชลประทาน ของรัฐแต่ด้วยความเป็นคนรักสงบ ก็หันมาปรับวิถีชีวิตของตัวเองแทน และแม้เศรษฐกิจถดถอยทั้งส่วนตัวและส่วนรวมแต่ชาวชุมบกก็ยังอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุขแต่ต่อมาสิ่งที่ก่อให้เกิดปัญหามากที่สุดก็คือระบบการเลือกตั้งที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งแบ่งพรรค แบ่งพวกไม่มีความสามัคคีเกิดขึ้น นี่ต่างหากที่แกนนำชุมชนหัวน้ใจมากกว่าเรื่องอื่นๆ

จะเห็นว่าพัฒนาการทางเศรษฐกิจสังคมการเมือง พลังชุมชน
ของชาวชุมชน เกิดวิกฤตการณ์มากขึ้นตามลำดับ จากชุมชนที่
ทุกคนมีแหล่งงานทำกินอาศัยอยู่ในชุมชน ก็ต้องเดินทางไปต่าง
บ้านต่างเมือง จากมีกำลังทรัพยากรทุนบำรุงส่วนรวมก็มีน้อยลงและ
ชุมชนในอดีตก็เหมือนชุมชนขาดแคลนทรัพยากรทั่วไปที่พยายาม
ประสานหรือหน่วยงานต้องการผลักดันโครงการ งบประมาณ
มาลงชุมชน และท้ายสุดก็มาเผชิญกับความขัดแย้งแบ่งพรรคแบ่ง
พวกกันในระบบการเลือกตั้งอีกและดูเหมือนว่าจะรุนแรงขึ้น
เรื่อยๆ เพราะการเลือกตั้งมีหลายระดับ มีหลายครั้งหลายรอบ
ร่อยปรี่ราวในชุมชนจึงไม่ค่อยได้สมานเชื่อกัน มีความคุกรุ่นอยู่
ตลอดเวลาทั้งสถานการณ์ความยากจน และความขัดแย้ง
แตกแยกจากการเมืองดำรงสืบเนื่องมาอย่างน้อย ๑๖ ปี นับจาก
การแยกหมู่บ้านจากหมู่ที่ ๑ กระทั่งปี ๕๑ และ ๕๒ ความสับสนม
บางประการก็นำมาสู่การพลิกวิกฤตเป็นโอกาสก็เริ่มต้นขึ้น.....
ด้วยปัจจัยหลายๆ ประการ

บทที่ ๒

สะสมประสบการณ์ ค้นหาแนวทาง วิเคราะห์ตัวเอง

เส้นทางพัฒนาการของชุมบกต่างจาก แยะโนมาก ความเป็นชุมชนขนาดใหญ่ทำให้เป็นที่น่าสนใจของราชการหรือหน่วยงานต่างๆ กิจกรรมที่ชุมบกจึงมีมากเป็นพิเศษ ซึ่งก็เป็นดาบสองคม ถ้ารับมือไม่อยู่ การรับมือที่สำคัญของชุมบกคือการคิดเรื่องที่เป็นเรื่องอนาคตในระยะยาวคือปัญหาความสามัคคี ซึ่งเป็นประเด็นร่วมในใจของคนส่วนใหญ่ก็เพราะการวิเคราะห์ขบคิดนี้เองได้นำมาสู่การพบวิธีหรือทางออกในที่สุด

๑.ต้นปี ๕๐ เครือข่ายชุมชนศรัทธาได้ก่อตั้งขึ้นโดยชาวชุมชนจากสามจังหวัด นักพัฒนา นักการศาสนา เพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาที่มีสี่เสาหลักเป็นแกนกลาง เพื่อนำไปสู่ความเป็นชุมชนกัมปงต์กวาบทเรียนประสบการณ์การรวมกลุ่มในรูปแบบต่างๆ การจัดตั้งกองทุนต่างๆรวมทั้งการออมทรัพย์เป็นต้น ซึ่งชุมชนที่มาร่วมจากปัตตานี ยะลา นราธิวาสและสงขลา (บางส่วน) ต่างมีการพัฒนาที่หลากหลาย บางพื้นที่เช่น (มะละแอง)มีความคืบหน้าไปมากด้านกลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มอาชีพ ชุมชนของยี่ (โกลก) ได้ทำบ้านมั่นคง หรือชุมชนกัมปงต์กวาโดดเด่นเรื่องการพลิกฟื้นนาร้างเป็นต้น ประสบการณ์เหล่านี้ ตัวแทนจากชุมบกซึ่งเป็นน้องใหม่ได้ร่วมเรียนรู้ซึมซับ เพื่อนำไปผลักดันประยุกต์ในชุมชนของตัวเอง โดยเฉพาะการเน้นย้ำถึงบทบาทของสี่เสาหลักที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลง.....**ชุมชนศรัทธา กัมปงต์กวา ศาสนานำการพัฒนา และสี่เสาหลัก คือวาทกรรมเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางทั้งภาครัฐและชุมชน...**

๒. ในช่วงปี ๕๑-๕๒ องค์กร แอลดีโอ หรือสถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา ซึ่งได้ลงทำงานในพื้นที่หมู่ ๒ ได้เลือกพื้นที่ ม.๙ (ซึ่งแยกเขตการปกครองออกมาจาก ม.๑) ทำงานด้วย **การทำงานของ แอลดีโอมีความพิเศษที่ให้มีเจ้าหน้าที่สนามลงประกอบเป็นพี่เลี้ยงทำงานร่วมกับชาวบ้าน**

สำหรับ ม.๙ ก็เช่นเดียวกัน ดังนั้นในปี ๕๓ หลังเจ้าหน้าที่ลงทำงานพื้นที่ระยะหนึ่งแอลดีโอได้มองเห็นความฝันความตั้งใจของชาวบ้านที่จะมีอาคารเอนกประสงค์สักหลังหนึ่ง จึงได้สนับสนุน ม.๙ โดยให้งบประมาณ จำนวน ๒.๘ แสนเพื่อสร้างอาคารโดยมีเงื่อนไขให้ชาวบ้านได้ร่วมระดมสมทบ ซึ่งเป็นครั้งแรกในรอบหลายปีที่ชุมบกม.๙ได้ระดมทั้งแรงงานและทรัพย์สินเป็นจำนวนเงินราว ๒ ล้านเข้าร่วม จนได้อาคารสองชั้นที่ไม่เสร็จสมบูรณ์แต่ใช้งานได้ เช่นใช้ประชุม ใช้สอนกีร้อาตี ตาดีกาและทำกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน

แต่สิ่งที่ชาวชุมบกได้มากกว่าตัวอาคารคือ การเกิดประกายความรู้สึถึงพลังความร่วมมือ ที่ห่างเหินกันมานานเนื่องจากความเห็นต่างทางการเมือง ซึ่งในความร่วมมือที่เกิดขึ้นนี้เจ้าหน้าที่ แอลดีโอได้มีบทบาทในการทำงานความคิดประสานชักนำให้มีการร่วมสร้างอาคารเป็นประโยชน์ร่วมของทุกคนในชุมชน นอกจากนั้น แอลดีโอยังจะมีนโยบายสนับสนุนงบประมาณในกิจกรรมอื่นที่จำเป็น หากชาวบ้านมีส่วนร่วมที่จะพัฒนาต่อเนื่อง

๓. ผู้แทนชุมชนได้เชื่อมโยงแนวคิดและประสบการณ์ที่หลากหลายจากกระบวนการของชุมชนศรัทธาที่แตกต่างไปจากกระแสพัฒนาจากงบประมาณรัฐจำนวนมหาศาลที่ลงมาในพื้นที่เพื่อสนับสนุนสถานการณ์ก่อการณ์ไม่สงบและชุมชนส่วนใหญ่ตกอยู่ในภาวะรองบ หรือวังลางงบประมาณ ขณะที่ชุมชนศรัทธาเสนอพัฒนาโดยศาสนานำ สี่เสาหลัก*ร่วมมือสร้างความสามัคคี ได้รับการขยายความเข้าใจสู่แกนนำสี่เสาหลักเป็นรายบุคคล ก่อนที่จะเกิดวงปรึกษาเล็กๆขึ้นเป็นระยะซึ่งเป็นช่วงจังหวะที่เหมาะสมในการพูดคุย ถึงความสำเร็จบางอย่าง (ร่วมสร้างอาคาร) เชื่อมโยงกับอนาคตที่จะมีความสำเร็จมากขึ้น ถ้าสี่เสาหลักร่วมมือกันอย่างต่อเนื่อง ความสำเร็จต่อเนื่องก็จะตามมาและ ผู้แทนจากชุมชนหลายคนได้หมุนเวียนเข้ากระบวนการประชุม สัจจะสู่พื้นที่ชุมชนสมาชิกชุมชนศรัทธาราว ๑๐๐ แห่งและได้เห็นความตื่นตัวของชุมชนต่างๆ จนทำให้เกิดแรงบันดาลใจที่จะกลับไปผลักดันการพัฒนาในชุมชนโดยเฉพาะประเด็นความสามัคคีของสี่เสาหลักที่จะนำมาสู่ความสามัคคีของคนในหมู่บ้าน

๔. ท่ามกลางความขัดแย้งที่ยังคงมีกลิ่นอาย การแบ่งก๊กแบ่งสายทางการเมือง แต่เมื่อมีวงพูดคุยกัน โดยมี เจ้าหน้าที่แอลดีไอ กับเครือข่าย

ชุมชนศรัทธาเป็นที่ปรึกษาอยู่เคียงข้างเสมือนเป็นสายใยประสานทำให้เนื้อหาการพูดคุยได้เป็นการทบทวน และวิเคราะห์ชุมชนในภาพรวมมากขึ้น ในประเด็นต่างๆ

-ความเป็นชุมชน ชุมชนมีประวัติศาสตร์ยาวนานกว่า ๑๐๐ปี มีการสืบทอดมรดกทุกด้านสู่คนรุ่นหลังทั้งด้านการทำมาหากินศาสนาและเคยดูแลทุกข์สุขร่วมกัน มีการสะสมภูมิปัญญาทั้งด้านการทำมาหากิน การปกครองดูแลกันแบบธรรมชาติรวมทั้งการทำกิจวัตรทางศาสนาต่างๆเหล่านี้ทำให้ชุมชนมีโครงสร้างการปกครองแบบธรรมชาติ มีผู้นำด้านศาสนา

-วิเคราะห์ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชุมชน ปัญหาบางอย่างแม้เห็นแต่แก้ไขไม่ได้เช่นระบบชลประทานเพื่อการทำนาให้ได้เต็มเม็ดเต็มหน่วยมากขึ้น แต่เมื่อระบบชลประทานมาถึงกลับทำให้พื้นที่นาส่วนใหญ่ของชุมชนกลายเป็นพื้นที่น้ำขังปลูกข้าวไม่ได้และกลายเป็นนาร้างไม่สามารถแก้ปัญหาชลประทานได้แต่ได้มีทางออกแบบอื่นคือการไปทำงานในประเทศมาเลย์ ซึ่งใช้ระบบการพึ่งพาตั้งเดิมชักนำ แะะนำกันไป แต่ทางออกแบบนี้แม้มีรายได้มาจุนเจือครอบครัวแต่ในชุมชนก็ขาดสิ่งอื่นไปคือความอบอุ่นจากการพลัดพรากของครอบครัวไม่ได้อยู่ร่วมกันเหมือนก่อนแต่มันก็ดูเป็นทางออกที่ดีกว่าการไปขัดแย้งกับรัฐเพื่อแก้ไขระบบชลประทานให้ได้ตามที่ต้องการ ซึ่งเรื่องนี้ก็เป็นแนวทางทางออกที่ดีในสถานการณ์ความมั่นคง

-วิเคราะห์ศักยภาพคนในชุมชน พบว่า ชุมชนมีคนที่มีประสบการณ์การตั้งกลุ่มพัฒนากลุ่มออมทรัพย์มานับสิบปีโดยทำให้ชุมชนอื่น และมีคนรุ่นใหม่ที่มีการศึกษาเพิ่มขึ้น จึงน่าจะมีการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ขึ้นมาในชุมชน และยังมียอดศักรภายนอกสนับสนุนทั้งด้านงบประมาณหรือเครือข่ายชุมชนศรัทธาซึ่งมีสมาชิกอยู่ในทั้งสามจังหวัดจะหนุนช่วยกันได้

-วิเคราะห์พลังสี่เสาหลัก จุดอ่อนสำคัญที่ผ่านมามหลายปีคือ สี่เสาหลักไม่รวมกัน แต่ขณะนี้ ทั้งหมดเห็นด้วยกับแนวทางของ ชุมชนศรัทธาที่สี่เสาหลักต้องเป็นแกนในการใช้ศาสนานำการพัฒนาโดยเริ่มจากความร่วมมือกันเองของสี่เสาหลักก่อน คนอื่นในชุมชนก็จะร่วมมือ เช่นเดียวกับการร่วมมือสร้างอาคาร

-วิเคราะห์กิจกรรมต่างๆในชุมชนเช่น กลุ่มเลี้ยงวัวพื้นบ้าน จากงาบ เอสเอ็มแอล กลุ่มเลี้ยงแกะ กลุ่มทำขนม กลุ่มข้าวสาร และโรงสี กลุ่มผลิตน้ำดื่ม กิจกรรมเหล่านี้สร้างประโยชน์ให้ สมาชิกที่มีความสนใจเฉพาะกลุ่ม บางกลุ่มเดินได้ดี บางกลุ่มยังต้องรอการพัฒนา และมั่นใจว่าชาวบ้านจะได้ประโยชน์แต่กิจกรรมดังกล่าวก็ยังแบ่งการจัดการเป็นส่วนๆ ยังไม่ตอบโจทย์เรื่องความ ชัดแย้ง

-วิเคราะห์ความขัดแย้ง มีข้อน่าสังเกตว่าตั้งแต่ปี ๔๒ ที่มีการแยกหมู่บ้านก็ทำให้การแข่งขันทางการเมืองแรงขึ้น เมื่อบวกกับการเมืองในอดีตอีกที่สะสมมา ซึ่งเป็นความขัดแย้งภายในล้วนๆ ดังนั้นในปี ๔๖ ซึ่งมีการก่อตั้งกลุ่มกองทุนหมู่บ้าน (กทบ.) ขึ้นมาแล้วตามนโยบายรัฐบาล มีสมาชิก ก็คนก็แล้วแต่ หรือกิจกรรมอื่นที่ตามมาอีกหลายอย่างโดยใครก็ตาม แม้จะมีความปรารถนาดีก็ตาม ก็มักจะมีช่องว่างให้เกิดความขัดแย้งตามมาเสมอ คนภายนอกที่มาเกี่ยวข้องกับชุมชนก็มีอยู่สองกลุ่มเท่านั้น คือ ข้าราชการที่มีระบบงานแบบบังคับบัญชาชัดเจน กับสายนักการเมืองที่มีเป้าหมายชนะทางการเมือง

-ชาวบ้านไม่มีตัวเลือก ทางเลือกใหม่ๆ แนวทางใหม่ๆ เลย กิจกรรมต่างๆจึงดำเนินไปท่ามกลางความขัดแย้ง แต่เมื่อมีองค์กรแอลดีโอที่มีแนวทาง คำแนะนำแบบใหม่ๆ อย่างใกล้ชิด ก็สามารถเชื่อมประสานให้เกิดบรรยากาศความร่วมมือขึ้นมาได้ หรือกระบวนการของชุมชนศรัทธาที่มีทั้งเชิญผู้แทนจากชุมบไปร่วมประชุม หรือตัวแทนชุมชนศรัทธาลงมาประชุมในชุมชนก็ทำให้ชาวชุมบได้มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลขึ้น สิ่งเหล่านี้มาทดแทนความขัดแย้งเดิมๆที่เหมือนการหมุ่นวนอยู่ในอ่าง ซึ่งลึกๆ แล้วแกนนำในชุมชนรู้ดีแต่ไม่รู้ทางจะออกอย่างไร?

บทที่ ๓

ก่อนจะก่อตั้งออมทรัพย์อิตติฮาด*

การสรุปบทเรียนการทบทวนการวิเคราะห์ต่างๆ นำไปสู่การเห็นร่วมกันว่าควรจัดตั้งกลุ่มกิจกรรมที่ชาวชุมชนสามารถเข้าร่วมได้อย่างกว้างขวาง ดังนั้นในปี ๕๕ ทุกคนในสี่เสาหลักซึ่งมีความเข้าใจลึกซึ้งถึงบทบาทความสำคัญในสถาบันสี่เสาหลักต่อความเข้มแข็งของชุมชน จึงได้ตกลงก่อตั้งกลุ่มออมทรัพย์ขึ้นโดยมีเป้าหมายหลักคือ...สลายข้อขัดแย้งจึงใช้ชื่อว่า..กองทุนอิตติฮาด (กองทุนสามัคคี)..โดยตรงเพื่อเตือนทุกคนไม่ให้ลืมเป้าหมายหลักนี้และ ร่วมมือกันพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิตของชาวชุมชน กลุ่มออมทรัพย์ไม่ใช่เรื่องใหม่เพราะความพยายามยกระดับพัฒนาชุมชนของชาวชุมชนมีมาอย่างต่อเนื่อง กลุ่มแกนนำของชุมชนได้จัดตั้งกองทุนหมู่บ้านขึ้นตามนโยบายรัฐบาลใน ปี ๒๕๔๖ โดยมีสมาชิกเริ่มต้น ๕๐ คนและต่อมาขยายเป็น ๑๕๐ คน และมีประธานคือ นางชะอิดะห์ เราะบานา ซึ่งได้ร่วมกับทีมบริหารจนเป็นกองทุนที่มีประสิทธิภาพการดำเนินงานทำให้ได้รับการคัดเลือกให้เป็นกองทุนนำร่องของอำเภอตากใบจากจังหวัดและธนาคารออมสินโดยมีจุดเด่นอยู่ที่การตอบสนองความต้องการของสมาชิกได้ดีและตัวสมาชิกเองก็มีวินัยในการส่งเงินชำระกู้ยืม

*อิตติฮาด แปลว่า พยายาม อุดสาหะ เพียร พยายาม บากบั่น

จากนั้น ในปี ๒๕๕๐ กลุ่มแกนนำชุมชนซึ่งมีความมั่นใจจากความสำเร็จการบริหารกองทุนหมู่บ้าน จึงได้ก่อตั้งกลุ่มสวัสดิการชุมชนบ้านชุมบกขึ้นโดยมี นายชูกรมัม มุซอ เป็นประธาน ก็ได้ดำเนินงานให้สมาชิกได้ประโยชน์จากกองทุนในด้าน เกิดแก่เจ็บตายอย่างได้ผล จากนั้นเป็นต้นมา ชุมชนชุมบกก็ได้มีพัฒนาการการวิเคราะห์ชุมชนและคิดค้นกิจกรรมต่างๆเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวบ้าน โดยนับรวมจากปี ๒๕๔๖ ถึงปี ๒๕๕๖ (ไม่นับรวมการจัดตั้งกลุ่มช่วง ปี ๒๕๓๑ ที่ไม่มีความต่อเนื่อง เช่น กลุ่มซารีกัตมาตี) รวมทั้งหมด ๑๒ กิจกรรม ซึ่งต่อมาเมื่อบางกลุ่มยกระดับมีภารกิจมากขึ้นก็มีการยุบรวมเป็นชุดเดียว

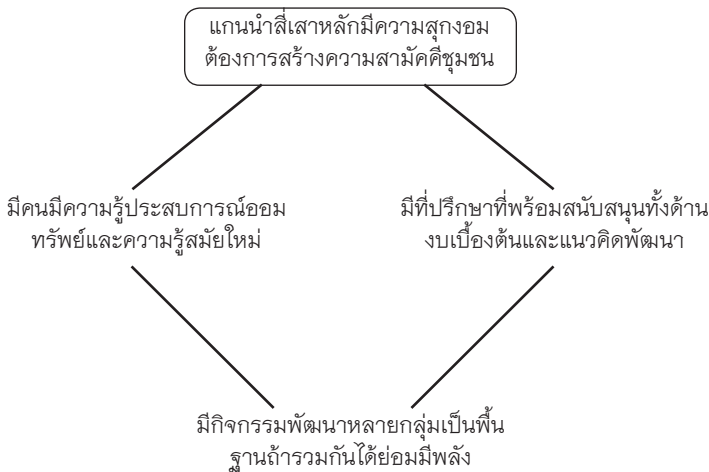

เนื้อหาของกิจกรรมที่หลากหลายก่อให้เกิดขึ้นจากความ
ต้องการของสมาชิกเพื่อแก้ปัญหาทั้งระยะสั้นและระยะยาว จริงๆ
แล้วเป็นการตอบโจทยในชีวิตประจำวันให้กับทุกคนได้นั้นแสดง
ว่าการวิเคราะห์ชุมชนและความต้องการและก่อตั้งกิจกรรมเพื่อ
ตอบโจทยนั้นให้ได้และสมาชิกต้องดำเนินการ มีส่วนร่วมด้วยตัว
เอง แต่ภาพรวมยังเป็นกิจกรรมที่กระจัดกระจาย

บทที่ ๕

อิตติฮาดกลุ่มออมทรัพย์เพื่อความสามัคคี

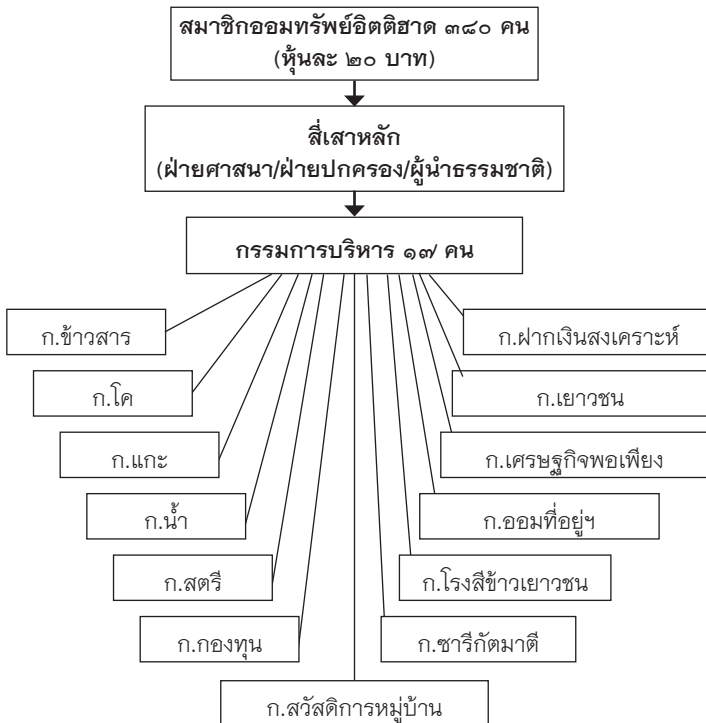
กิจกรรมต่างๆมีเป้าหมายวัตถุประสงค์ในตัวของมันเอง แต่หลายกิจกรรมเป็นเรื่องความถนัดหรือเกี่ยวกับความคล่องตัวทำให้ชาวบ้านเข้าร่วมได้เพียงบางส่วนและมักจะมีช่องว่างหรือจุดอ่อนหรืออ่อนไหวในเรื่องความสามัคคีอยู่เป็นระยะๆ แก่นนำชุมชนจึงเห็นว่า ชุมชนต้องมีกิจกรรมที่สร้างความสามัคคีได้มากกว่านั้น ดังนั้น ด้วยองค์ประกอบหรือปัจจัยที่เอื้อให้ลงตัว คือ

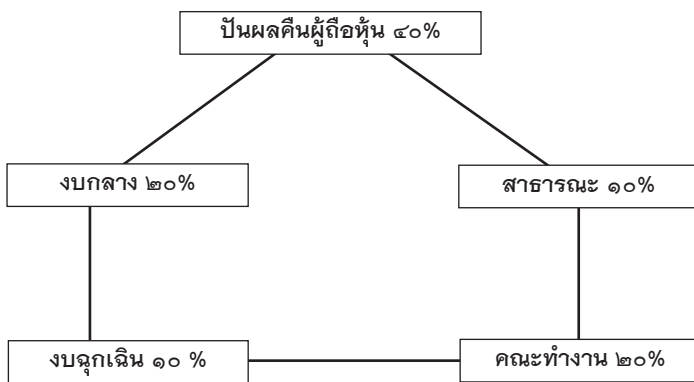
สี่เสาหลักจึงได้จัดประชุมชาวบ้าน เสนอทำกิจกรรมออมทรัพย์
อิติฮาดและระดมข้อเสนอของชาวบ้านเพื่อออกแบบกลุ่มออมทรัพย์
จากนั้นราวหนึ่งเดือนถัดมาสี่เสาหลักได้เชิญชาวบ้านประชุม
อีกครั้ง เสนอระบบกลุ่มออมทรัพย์ อิติฮาดพร้อมทั้งเปิดรับ
สมาชิกทันที ซึ่งมีชาวบ้านสมัครทันที ๑๓/๕ คน และต่อมาสมา
ชิกก็เพิ่มขึ้นเป็น ๓๔๐ คน ซึ่งเป็น ๘๐% ของชาวบ้านใน ม.๙ ซึ่ง
จิตต์ภัสสร บัตรประโคน เจ้าหน้าที่ แอลดีโอที่ปรึกษาชุมชน
ได้เล่าบรรยากาศได้ว่า....ภาพคนรอคิวยาวเหยียดฝากเงินกับ
กลุ่มออมทรัพย์อิติฮาดเริ่มเป็นที่คุ้นเคยของชาวชุมบก วันเสาร์
ต้นเดือนเพียงครั้งเดียวที่ทางกลุ่มจะเปิดให้สมาชิกฝากเงิน ตั้งแต่
เวลา ๘.๓๐-๑๑.๓๐น.หรือสามชั่วโมงเท่านั้น ซึ่งนับแต่เปิด
ดำเนินการกลุ่มฯทั้งสมาชิกและเงินฝากเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง....

จะเห็นว่าการเริ่มต้นสร้างความสามัคคีโดยใช้รูปแบบกลุ่ม
ออมทรัพย์โดยเปิดให้ชาวบ้านทุกคนเข้าร่วม.....บรรลุผลเบื้องต้น
ในการรวมเงิน เพื่อรวมคน....จากนั้นเขาดำเนินการอย่างไรต่อ?

ระบบโครงสร้างพัฒนาชุมชน

*มีเงินกระจายอยู่ที่กลุ่มต่างๆรวม ประมาณ ๑๐ ล้านบาท และเป็นประเภทเงินออมฯ รว ๕ ล้าน นอกนั้นเป็นงบสนับสนุนจากภายนอกโดยงบต่างๆก.กลุ่มย่อยเป็นผู้บริหารจัดการและมีการประชุมสรุปใหญ่ร่วมกัน ๓ เดือน ครั้ง โดยมีการบริหารจัดการรายรับได้แบ่งสัดส่วนดังแผนที่ประกอบ

จะเห็นว่าสมาชิกทั่วไปจะได้รับประโยชน์ทั้งโดยตรงโดยอ้อมถึง ๔๐% โดยได้เงินปันผล ตามหุ้น ได้ในส่วนร่วมสิ่งสาธารณะ ซึ่งคือการแจกเงินให้รางวัลเด็กงานบุญรายขอหรือดูแลผู้ทุกข์ยากลำบากเป็นการทำบุญไปด้วย งบกลาง งบฉุกเฉินก็ใช้เพื่อส่วนรวมทั้งสิ้น และการแบ่งสัดส่วนให้คณะทำงานก็ถือว่าเหมาะสมเพื่อตอบสนองน้ำใจที่เสียสละเวลาส่วนตัวและต้องรับผิดชอบทุกอย่าง สอดคล้องกับความเป็นจริงในชีวิตประจำวัน

บทที่ ๕

วิธีคิด..พลิกความขัดแย้งสร้างคุณภาพชีวิต

สิ่งสำคัญซึ่งถือเป็นความยั่งยืนอย่างแท้จริงของชุมชน
พึ่งตัวเองได้ยั่งยืน คือ ความคิด วิธีคิดของกลุ่มแกนนำที่จะ
ขึ้นมาบริหาร หรือนำทำกิจกรรม...

ก่อนหน้าตั้งกลุ่ม มีทั้งความขัดแย้งมีทั้งการทำกิจกรรมต่างๆ
หลายอย่าง แต่พอตั้งกลุ่มออมทรัพย์อิตติสาต คนเข้าร่วม
มากกว่ากลุ่มอื่นๆเพราะ

ยังได้เงินมาด้วย คือที่สำคัญที่สุดเพราะสี่เสาหลักร่วมมือกัน
ทำให้คนที่ขัดแย้งกันจากสาเหตุต่างๆ ก็มาเป็นสมาชิกกัน ชาว
บ้านคนอื่นๆก็มาร่วม การออมของกลุ่มก็ทำเป็นหุ้นละ ๒๐ บาท
ชาวบ้านเลือกได้ว่าจะออมหรือซื้อที่หุ้น ทุกคนเข้าถึงได้ตามกำลัง
ก็เลยกลายเป็นกลุ่มที่สมาชิกมากที่สุด

หลังออมมาราว ๖ เดือน ทาง ชชต(แอลดีไอ).ก็ช่วยเราเป็น
ทุนตั้งต้นทำสินค้าลอยฟ้าเราได้ประสบการณ์จากละเวงเราไปจด
ทะเบียนเป็นสหกรณ์ ชาวบ้านชุมบกยากจนจะซื้ออะไรต้อง
ผ่อนหมด ต้องไปกู้เงินนอกระบบ เขาคิดกำไรมาก แต่ถ้าใช้ระบบ
กลุ่มก็ช่วยกัน ใครอยากได้สินค้าอะไรก็มาแจ้งกรรมการก็ไป
จัดซื้อมาให้ กลุ่มเอากำไร ๒๐% เข้ากลุ่มพอสิ้นปีก็ปันผลคืนอีก
กลับคืนสมาชิก แต่การผ่อนส่งค่าสินค้า หรือซื้ออะไรก็แล้วแต่
ยืดหยุ่นกัน เช่น พอยางราคาตก สมาชิกก็มาแจ้งว่าขอยืดเวลา
ก็ตกลงยืดกันไป สินค้าที่ทำก็มีทุกอย่าง ตู้เย็น มอเตอร์ไซด์
ซื้อที่ดิน ซื้อโน้ตบุ๊กให้ลูก อุปกรณ์ทางการเกษตร แม้กระทั่งเอา
ไปแต่งงาน ของเหล่านี้โดยปกติชาวชุมบกซื้อไม่ได้เพราะต้องใช้
เงินก้อน ต้องผ่อนจ่ายแพงกว่าปกติเกือบสองเท่า

หรือกลุ่มสตรีเรามีสมาชิก๑๑คน เน้นทำขนมไข่กับถั่วแผ่นเพราะเรามีวัตถุดิบอยู่ในชุมชนแต่ยังไม่มีรายได้ของกลุ่มแน่นอนเพราะเรายังขาดอุปกรณ์แต่ถ้ามีออเตอร์ เราก็ทำเท่าที่ทำได้ แต่สมาชิกเราก็ได้ใช้ประโยชน์จากกลุ่มออมหลายคนฉันก็เป็นคนหนึ่งที่ยืมสองรอบ อย่างนางคอดีเยาะห์ มะรุกี ยืม สามรอบแล้ว รอบแรกรักษาลูก รอบสองซื้อเครื่องซักผ้ากับซื้อโน้ตบุ๊กให้ลูก พอรอบสามแก้หนี้จนครบกับได้จักรเย็บผ้า

นางสาวสารีนา อาแว แกนนำกลุ่มสตรี..อย่างฉันก็ยืมสามรอบแล้วกลุ่มไปลงทุนขายข้าวสาร บ้านเราทำนามีข้าวสารแต่การออกไปตลาดลำบากไปยาก ฉันเอาเงินมาซื้อรถพ่วง คราวนี้จะไปไหนก็ได้ รอบสองขยายกิจการ รอบสามเอาไปใช้หนี้ ตอนนี้กิจการไปได้ดี

นายอาแว ลีอาเต ครูสอนตาดีกา..กลุ่มมีประโยชน์มาก อย่างผมเป็นครูสอนตาดีกา มา ๖ ปี แต่งงานแล้วแยกเรือนไม่ได้เงินน้อย เปิดตู้ซอมมอเตอร์ไซค์ก็ไปเช่าเขา พอมีกลุ่มออมทรัพย์ก็ได้ทั้งมอเตอร์ไซค์ ตู้เย็น ซื้อที่ดิน เลี้ยงไม้สร้างบ้านเองซอมมรถในที่ตัวเองแยกเรือนเป็นสัดส่วนตัวเองได้ คือกลุ่มออมทำให้คนมารวมกันปรึกษากันมากที่สุด เราไม่จำกัดสมาชิกครอบครัวเดียวเป็นหลายคนก็ได้ความขัดแย้งลดลงเพราะเห็นพลังจากการรวมกัน

นายภูมะ กุสุหลง ผู้ใหญ่บ้าน คือ มีปัญหาหนี้ลูกบ้านหลายคนก็จะมาหา มายืมเงิน เราก็ไม่มีให้ เขาก็ว่าเราว่าไม่ช่วยลูกบ้าน ผมจะช่วยยังไงได้ทุกคน ผมยังไม่พอใช้เลย (๕๕) ผมปวดหัวเลย แต่พอมีกลุ่มออมมาสบายเลย...โน้นไปหากกลุ่มเลย ทุกคนเลยแก้ได้หมด (๕๕)

นายมุซอ บินเจ๊ะฮะ..ผมเป็นปิลาลมัลลียัด คือผมอยากให้ทุกคนมีองค์ประกอบความเป็นอิสลามครบไม่ใช่อ่านแต่คัมภีร์ แต่ต้องทำซกาตครบ คนรวยมีซกาตได้แต่คนจนทำไม่ได้เวลาไปเจอเทวทูต(มาลาอิกัต) จะได้รายงานได้ว่า ทำออมทรัพย์แล้ว

นายสาลี มุซอ...ผมในฐานะประชาชนเดินดิน(อดีตผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน) คือเราซื้อของสดไม่ได้เงินไม่พอเป็นก้อน คนจนไม่มีโอกาส คนรวยรวยขึ้นแต่พอมีกลุ่มเรามีโอกาสซื้อพ่อนกับกลุ่ม คนรวยจนก็มีโอกาสเท่ากัน กำไรก็เข้าส่วนรวม และได้ปันผลคืนทุกคน

บังเหียว..ผู้หญิงล่ะเป็นแม่บ้านคิดยังไง?

นางสาวเวเียะ แวะมะมะ ประธานกลุ่มสตรี...ผู้หญิงใช้เงินเก่ง จุกจิก

นายนิมะนาเซ ลือนิโงะ..ผมเป็นครูสอนตาดีกานะ ดีใจมากที่เกิดการออมฯ เวลาสอนศาสนาที่มีตัวอย่างบอกได้ชัดเจนเต็มปากเต็มคำว่ชุมชนเราสามัคคี

บังเหียว..กลุ่มออมฯของเราแตกต่างจากกองทุนอื่นมั๊ย?

บังเหียว..เขาวชนล่ะมีความเห็นอย่างไร?

นายรุชือลี เต๊ะแม...ประธานเยาวชนครับ ผมเห็นด้วยกับการรวมตัว รัฐฯมองเราด้านลบแต่เราทำให้เห็นว่าที่นี่เยาวชนเรามีส่วนร่วมในการพัฒนา เราเป็นเหมือนกลุ่ม สายใยมัสยิด ทำให้เกิดเรื่องดีๆขึ้นในหมู่บ้าน

บังเหียว..ความสำเร็จของเราส่งผลอย่างไรบ้าง?

นายชูกูรัมม มูซอ..ในฐานะผมเป็นอาสาสมัครขายชุมชน ศรัทธา กัมปงตันกัว เราเป็นที่เรียนรู้ของกลุ่มอื่นมากมาย หลายกลุ่ม เราช่วยไปเป็นวิทยากรให้ในหลายแห่งโดยเฉพาะในตำบลท่าสะทอนเราอยากให้ทำกันทุกหมู่บ้านตอนนี้แอลดีไอเอาม.๙ บ้านชุมบกเป็นพื้นที่นำร่องของสามจังหวัด เราก็ต้องทำงานหนักขึ้นเพื่อเดินทางไปเป็นวิทยากรให้พื้นที่อื่นๆ แต่ก็ไม่ง่าย บทเรียนชุมบกเป็นแค่ส่วนหนึ่งด้านหลักแต่ละแห่งต้องพยายามเอง เหมือนกับชุมบกช่วงแรกๆโดยเฉพาะสี่เสาหลักต้องร่วมมือกันให้ได้ก่อน

บังเหียว..แสดงว่ายังไม่ถือว่ายังไม่พอใจสูงสุด?

นายกูมะ กุสูลอง ผู้ใหญ่บ้าน คือยังมีจุดอ่อน อย่างแรกคือการให้สมาชิกเข้าใจเป้าหมายของกลุ่มจริงๆเพราะเราต้องการความร่วมมือด้านอื่นๆในการพัฒนาชุมชนด้วย ไม่ใช่เข้าใจแต่กติกากองทุน เรื่องความสามัคคีของคณะทำงานก็ยังไม่ดีมาก ก็ปัญหาเก่าที่เกิดจากเลือกตั้ง และเรายังต้องการกำลังใจ ความเชื่อมั่นมากขึ้นของกรรมการ ยังมีปัญหาการผ่อนชำระ ไม่ค่อยตรงเวลาเพราะเศรษฐกิจชุมชนโดยรวม ปีนี้แย่มากเลย..

นายชูกรัมม มุชอ..ผมก็เป็นอาสาสมัครแล้วยินดีมาก
ที่มีพี่เลี้ยงหลายระดับมาร่วมให้คำปรึกษามีหลายหน่วยสนับสนุน
แต่เราพยายามต้องทำด้วยตัวเองหน่วยงานภายนอกไม่ได้อยู่กับ
เราตลอดผมก็บอกหน่วยงานไปแบบนี้เหมือนกันกระบวนการ
พัฒนาเราก็ดีขึ้นมาก ความสำเร็จของเรา เราอยากให้มี
ความสำเร็จทั้งส่วนตัวและส่วนรวม มันก็เลยต้องมีทั้งกติกา มีวินัย การ
พูดคุยทำความเข้าใจกันแบบพี่น้อง แต่อัลลอฮ์บอกว่าทุกคน
ต้องเปลี่ยนแปลงตัวเอง สำคัญที่สุด

นายวันดีบอกว่า คือกลุ่มอดีตติดฮาดตอนนี้เป็นเหมือนร่มใหญ่
คน ๓๘๐ คนมารวมอยู่ที่นี้เป็นตัวแทนครอบครัวเกือบทั้งหมดบ้าน
เป็นวงที่มีประชาตติที่สำคัญได้ทุกอย่าง กิจกรรมอื่นๆก็คือร่วม
เล็กๆที่กระจายออกไป มีกรรมการย่อย กรรมการย่อยก็มาเจอ
กันเพื่อสรุปความคืบหน้าต่างๆ มันก็ไปได้ กลุ่มไหนไม่พร้อมก็
หยุดรอจังหวะเวลา แต่ในนามร่มใหญ่ก็มาช่วยกันคิดค้น เช่น เรา
วิเคราะห์ว่าชาวซุมบกส่วนใหญ่ต้องซื้อน้ำดื่มวันละหลายบาท
เพราะไม่มีน้ำประปาใช้ เราก็ตั้งกลุ่มตาอาวานูวอเตอร์ขึ้นมา ก็มี
กรรมการย่อยชุดหนึ่งไปบริหาร

นายมะอารารี โว๊ะ...ผมเป็นผู้ช่วยผญ.และประธานกลุ่มน้ำ
ตอนนี้กลุ่มมีกำไร.....ชาวบ้านที่ไหนก็มาซื้อได้กำไรเข้ากองกลาง
เราแก้ปัญหาเรื่องน้ำดื่มได้เลย เพราะเดิมคนใน ม.๙ ใช้น้ำประปา
เพียง ๒๐ หลัง นอกนั้นใช้น้ำคลอง ชื่อน้ำดื่มขวดที่ร้านวันละ
เป็นร้อยตอนนี้สบาย กดสิบบาทใช้ได้ทั้งบ้าน

นายชูกูรมั่ม..ที่เราพยายามตอนนี้คือไปช่วยหมู่อื่นจัดระบบ
กลุ่มให้ทำได้เหมือน ม.๙ ในวงชุมชนศรัทธาเราก็ก๊ไปแลกเปลี่ยนใน
พื้นที่ แอลดีโอ ทั้งสามจังหวัดเราก็ก๊ออกไปเป็นวิทยากรช่วยกัน

สิ่งที่เราขยายประสบการณ์ความรู้ออกไปถือว่าเป็นการร่วม
เปลี่ยนแปลงสังคมที่สำคัญนะ..รู้สึกว่ามันชีวิตชาวชุมบก
หมู่๙จะดีขึ้นมากอยากถามว่าเป้าหมายสำคัญที่วางไว้ ระหว่าง
ต้องการให้เกิด อิตติฮาดสามัคคีกับการเกิดคุณภาพชีวิตของชาว
ชุมชนดีขึ้น เป็นบทสรุป

นายยะโก๊ะ นิกาเร็ง โต๊ะอิหม่าม(ซึ่งนั่งฟังมานาน)..ต้องไป
ด้วยกัน สำคัญทั้งสองอย่าง..

(...ทุกคนปรบมือขอใจ...)

บทที่ ๑

คุณภาพชีวิตที่เปลี่ยนไป

ความหลากหลายของกิจกรรมล้วนตอบสนองต่อชีวิตประจำวัน
วันที่จำเป็นของชาวชุมชน ทั้งต่อระยะสั้นและระยะยาว ดูเหมือน
ว่า สิ่งที่ชาวชุมชนชุมชนได้จากกิจกรรมอย่างเป็นรูปธรรมคือ..

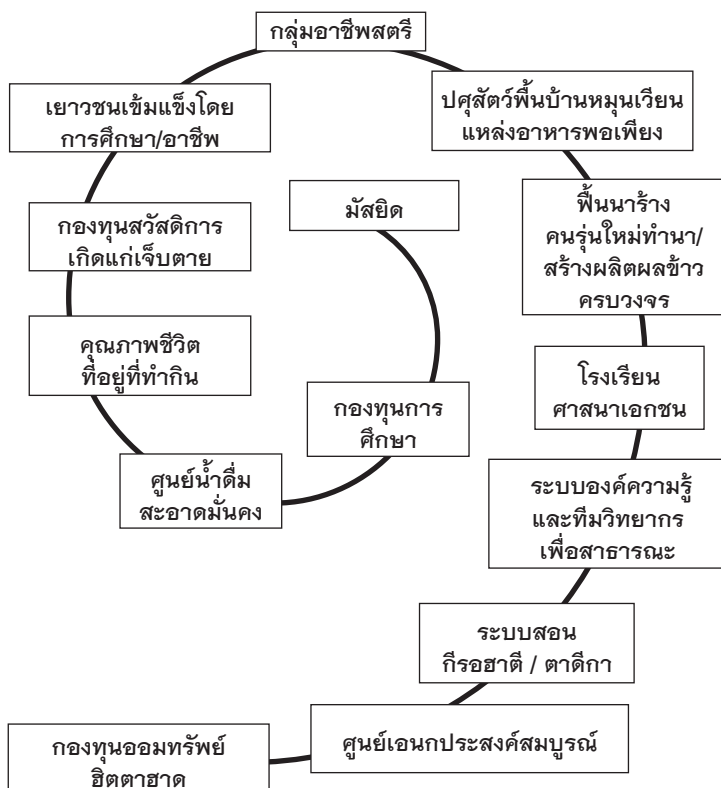
บทที่ ๓

วงจรกระบวนการสำคัญ

บทที่ ๒

วิสัยทัศน์และความหวังชุมชนในพื้นที่ชุมชนบก

ถึงแม้ในความเห็นของทีมงานชุมชนจะมองว่าการพัฒนาต่างๆ ณ วันนี้จะอยู่ในขั้นเบื้องต้นแต่ในสังคมที่ขาดแคลนตัวอย่างหรือโมเดลนาร่องแล้ว ชุมชนกลายเป็นพื้นที่องค์ความรู้เป็นที่ศึกษาดูงานของภาครัฐ เอกชน นักศึกษาไปแล้วหลายสิบคณะ ขณะเดียวกันทีมงานก็พยายามคิดค้นยกระดับกิจกรรมและมีความฝัน ร่วมกันในอนาคต ๕ ด้าน

๑. ต้องการยกระดับโรงเรียนตาดีกาขึ้นเป็นโรงเรียนเอกชน และด้วยเหตุนี้จึงเตรียมการส่งเยาวชนคนรุ่นใหม่ ๔-๕ คน ไปเรียนเศรษฐศาสตร์ไว้แล้วโดยการให้ใช้สิทธิเงินการศึกษาจากกองทุน และให้เริ่มมาช่วยงานส่วนรวมในช่วงปิดเทอมเพื่อให้ซึมซับกระบวนการทำงานร่วมกับชุมชน

๒. กลุ่มสตรีจะมีบทบาทในการสร้างสรรค์งานอาชีพได้ซึ่งอยู่ในการคิดค้นสินค้าและระบบตลาดเพิ่มเติม

๓. คนรุ่นใหม่เข้ามาสืบทอดแบกรับภารกิจ กลุ่มออมทรัพย์ อดิธยาได้เป็นอย่างดีเต็มตัวมากขึ้น

๔. การทำให้เยาวชนสืบทอดการทำนาต่อจากพ่อแม่ซึ่งนั่นหมายถึงความมั่นคงทางอาหารของชุมชนโดยรวม

๕. ตั้งใจในการพัฒนาระดับกิจกรรมทุกตัวที่เกิดขึ้นให้มีคุณภาพ ทั้งด้านบุคคลวิชีพ ช่างและกองทุนต่างๆให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ เมื่อนั้นชุมชนก็จะมีความสุขและเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สมบูรณ์แบบ.

โดยมีองค์กรเพื่อนใกล้ชิดที่คอยหนุนเสริมให้กำลังใจอย่างใกล้ชิด เพื่อให้สิ่งที่ลงแรงทั้งหมดมีคุณค่าส่งผลต่อการเป็นส่วนหนึ่งของการคลี่คลายสถานการณ์ วิกฤตความสงบสุข โดยศาลานำการพัฒนา ในบางประเทศเช่น ตีมอร์เมื่อสถานการณ์ความขัดแย้งคลี่คลาย ก็ต้องเริ่มพัฒนากันใหม่ ประเทศไทยยังต้องส่งนักพัฒนาชุมชนไปช่วยสร้างระบบเศรษฐกิจพอเพียง แต่สามจังหวัดชายแดนใต้มีต้นทุนสิ่งเหล่านี้อุดมสมบูรณ์อยู่แล้ว หลายชุมชนได้ลงมือทำงานกลายเป็นวิถีชีวิตปกติ เป็นโมเดลที่มีคุณค่า และในอนาคตที่จะเดินหน้าไปก็จะมีเพื่อนร่วมคิดเคียงข้างเช่นเดิม

“...มีข้อความหนึ่งที่อยากยกมากล่าว.....ผ่านเขาที่สูงใหญ่ ต้องใช้พลังและศรัทธา ผ่านอุปสรรคนานา ต้องใช้ปัญญา และความกล้าหาญ.....นี่เหมาะสำหรับชาวชุมชน ในการพัฒนามืองค์ประกอบที่สำคัญคือ..กระบวนการพัฒนา ชุมชนบนความต้องการและการมีส่วนร่วมของชุมชน และ ต้องตระหนักอยู่เสมอว่ากระบวนการพัฒนาชุมชนต้องโดย องค์การชุมชนเป็นแกนหลักในการพัฒนาและทั้งหมดจะมีความสำเร็จมีความยั่งยืนนั้นกระบวนการพัฒนาชุมชนต้องใช้ แนวคิดหลักการศาสนานำการพัฒนา...ทำให้คณะทำงาน ขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนบ้านชุมบกมีความตื่นตัวและ ดำเนินงานอย่างเป็นระบบจึงทำให้ผลงานที่เกิดขึ้นเห็นพลัง และจิตวิญญาณของขบวนการพัฒนาที่แท้จริง ความรักความ สามัคคีความเป็นหนึ่งเดียว ประกอบกับสติปัญญาและความกล้าหาญที่ทุกคนพึงมี ทำให้สามารถพลิกวิกฤตให้เป็นโอกาสในช่วงระยะเวลาไม่นานยวณัก จากที่เคยเป็น ชุมชนมือล่าง(แบมือรับอย่างเดียว)จนกลายเป็นชุมชน มีอบน (เผยแพร่ถ่ายทอดองค์ความรู้และประสบการณ์ชีวิต) ให้ชุมชนสังคมอื่นๆอย่างแพร่หลาย ทำให้เห็นคุณค่าคุณงาม ความดีที่ชุมชนเล็กๆต้องแบกรับภาระ บทบาทหน้าที่ อันใหญ่หลวงในสังคมที่กว้างขวางต่อไป..

...ดิฉันมีความรู้สึกดีใจเป็นอย่างยิ่งที่สามารถเห็นความเปลี่ยนแปลงของชุมชนในทางที่ดีขึ้น และขอเป็นกำลังใจ ให้ชุมชนเติบโต งอกงาม สร้างคุณงามความดี ตลอดไป ตลอดกาล...สู้ ๆ...”

นส.พาติเมาะ ดวงจินดา
ผู้ประสานงานพื้นที่ตำบลเกาะสะท้อน
สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา(แอลดีไอ)ที่ปรึกษาชุมชน

บทสรุป...จิวแต่แจ้วในศาสนาเพื่อชีวิต

บ้านเยะโน และ ชุมบก ถ้าคนภายนอกไปพบปะกับแกนนำสี่เสาหลักจะพบว่าเขาแต่ละคนมีพลังการคิดความใฝ่ฝันของตัวเองในการที่จะนำพาการพัฒนาชุมชนถิ่นบ้านเกิด...ความสำเร็จก็จะเกิดขึ้น สิ่งไม่น่าเชื่อ ที่คนที่ไร้เครดิตต่อการเงินธนาคารในระบบ คือ ไม่มีสมุดธนาคารสักเล่มในบ้าน แต่เพียงข้ามวันแกนนำก็เชื่อถือพวกเขาสามารถใช้เครดิตได้ในประเภทต่างๆ ได้ เช่น เอาทองไปเป็นสินสอด หรือ ซื้อที่ดิน เป็นต้น....มันไม่ใช่อะไรที่ซับซ้อนง่ายๆ นั่นคือ..ต้องเชื่อกันเอง..ทุกคนในชุมชนต้องเริ่มทำให้เพื่อนบ้านคนอื่นเชื่อตัวเองเพราะสักวันหนึ่งจะได้ชวนเพื่อนบ้านไปช่วยรับปากเป็นพยานรับทองจากกรรมการ ทุกคนมีการพัฒนาปรับปรุงพฤติกรรมตัวเองเพื่อจะได้มีโอกาส ในระบบทั่วไปคนที่ผิดนัดผิดสัญญาจะถูกยึดทรัพย์สินซึ่งนี่คือบทเรียนการสูญเสียที่ดินคนจนทั่วโลกแก่เจ้าของเงิน จากนั้นความจนก็จะยิ่งจน แต่ที่ชุมบก เยะโนไม่มีการยึดอะไร มีแต่การบอกกล่าว เข้าใจกัน ผ่อนหนักเบากัน ในการหยิบยืมเงิน แต่ทุกคนรู้ว่า ส่วนหนึ่งจะคืนกลับมาสู่ทุกคนในรูปของสวัสดิการต่างๆ โดยเฉพาะการนำไปใช้ในกิจกรรมทางศาสนาตามที่

ทุกคนต้องการ และนี่เองที่เป็นหัวใจความสำเร็จของชุมชนกับ
แยะใน...ในหลัก ศาสนา สามัคคี และคุณภาพชีวิต ที่เกิดจากการ
เปลี่ยนแปลงตัวเอง ซึ่งเป็นความเปลี่ยนแปลงที่ยิ่งใหญ่ที่สุด

ชุมชนเป็นชุมชนท้องถิ่นที่น่าเคียงข้างแม่น้ำตากใบขณะที่แยะ
ในเป็นชุมชนบ้านปามีห้วย ป่าเขาร่มรื่นความสุขชุมชนจึงเกิดขึ้น
ทั้งจากธรรมชาติและการพัฒนาที่พวกเขาสร้างขึ้นกับมือตัวเอง

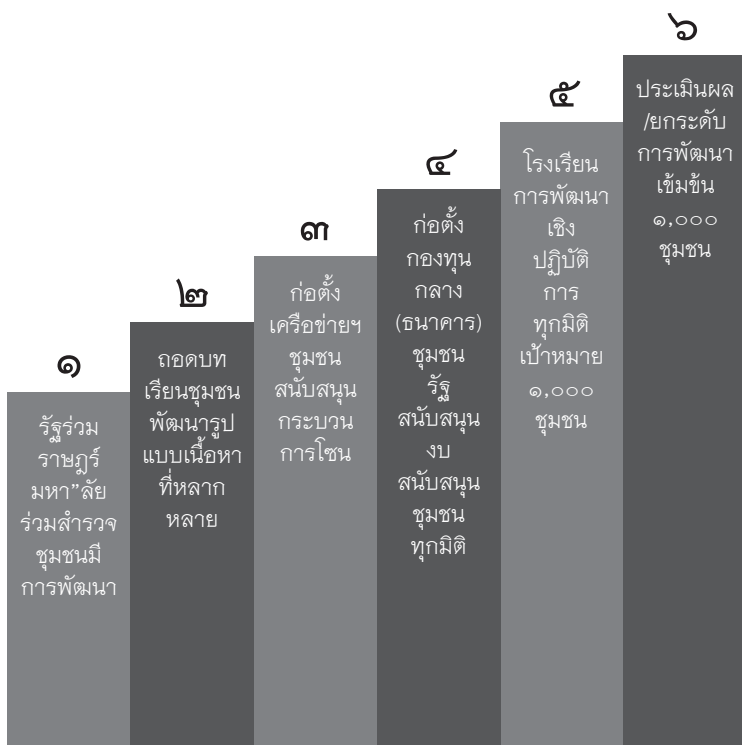
บทเรียนความพยายามในการพัฒนาชุมชนของบ้านชุมบก
กับบ้านแยะในได้สะท้อนให้เห็นถึง การพัฒนาที่เล็กแต่มีคุณภาพ
หรือจิ๋วแต่แจ๋วซึ่งในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ยังมีการพัฒนา
แบบนี้อยู่อีกหลายแห่ง สิ่งที่เป็น จิ๋วแต่แจ๋ว นี่ไม่อาจเกิดขึ้นได้
โดยง่ายในพื้นที่เหตุสถานการณ์พิเศษ จึงต้องมีพลังใจความมุ่งมั่น
อย่างแรงกล้าจริงๆเท่านั้นที่จะทำได้ และสิ่งที่สำคัญที่สุดที่เป็น
หัวใจของทั้งหมดทั้งปวงคือ การพัฒนาหรือเติบโตของความคิด
ความมุ่งมั่นจากภายในของทุกคนที่ตกผลึกแล้ว ไม่ใช่เกิดจาก
โครงการหรือนโยบายจากภายนอก ซึ่งจะทำให้ ไม่สามารถบริหาร
จัดการ หรือใช้ประโยชน์ จากสิ่งที่มาจากภายนอกด้วยตัวเอง แต่
ชุมชนต้องการการพัฒนาที่เกิดขึ้นจะมีความยั่งยืนหรือมี
พัฒนาการโดยตัวเอง การเปลี่ยนแปลงตามที่ชุมชนต้องการ
เราจึงมีความหวังกับการพัฒนาแบบนี้ที่ คนมีการพัฒนาระดับ
อยู่ตลอดเวลา เห็นระบบเศรษฐกิจเล็กๆฐานรากที่คนร่วมกันดูแล
ร่วมใช้ประโยชน์แทนระบบทุนนิยมมือใครยาวสาวได้สาวเอา
เพราะจุดมุ่งหมายที่แท้จริงไม่ใช่ผลกำไรส่วนบุคคลแต่เป็นผล
กำไรของทุกคนหรือชุมชน

จึงเป็นบทเรียนอันล้ำค่าที่สังคมไทย ชุมชน นักเศรษฐศาสตร์
นักสังคมต้องเรียนรู้เพื่อกลับล้าระบบการพัฒนาเสียใหม่เพื่อไม่
ให้สังคมไทยทวีความเหลื่อมล้ำไปยิ่งมากกว่านี้

ชาวชุมชนกับแยะในต่างมีความผันในการที่จะสร้างศาสนา ให้เข้มแข็งและยกระดับคุณภาพชีวิตควบคู่กันไป ศาสนากับชีวิต ซึ่งเป็นเสมือนเงาคู่กัน องค์ประกอบต่างๆของสองสิ่งนี้คือวิถีชีวิต วัฒนธรรมที่มีอย่างอุดมสมบูรณ์และกลมกลืนกันมากที่สุดใน สามจังหวัดชายแดนใต้ เมื่อชุมชนมีความผันและลงมือปฏิบัติ ความสำเร็จก็ค่อยๆสะสมเติบโตขึ้น เมื่อชุมชนสองแห่งมีศาสนา ที่ดี มีคุณภาพชีวิตดี ความสันติสงบสุขก็บังเกิดขึ้นกับสองชุมชน และเมื่อพวกเขามีจิตสำนึกจะขยายกระบวนการทำงาน

หลักอิตติฮาดคือความสามัคคี สร้างความสันติคือ การมี ศาสนาที่ดี ผู้คนอยู่ในหลักศาสนา ผู้คนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีอิตติฮาด มีความเป็นเพื่อนบ้านเข้าอกเข้าใจกัน ชาวแยะในกับชาวชุมชนบก กำลังสร้างสังคมสันติให้เห็นแล้ว...แม้จะเป็นพื้นที่เล็กๆ แต่สิ่งดี งามสร้างสรรค์คือสิ่งที่เราเชื่อมั่นว่าจะเติบโตงอกงาม ในที่สุด.

ฝั้น ๖ ชั้น อนาคตสังคมชายแดนใต้

ข้อเสนอเพื่อพัฒนาชุมชนจากบทเรียน ชุมชนบะเยะในแนวทาง
ศาสนาเพื่อชีวิตสร้างฮิตดาฮาดสร้างสันติจากชุมชน

ในความเห็นของผู้เขียน ชุมชนชายแดนใต้มีความหวังเสมอ
ในการพัฒนาท่ามกลางโอกาสที่มีน้อยมากและแม้บางครั้ง
ผิดพลาด บางครั้งล้มแล้วต้องการลุกขึ้นมาใหม่ และเมื่อมีความ
สำเร็จเกิดขึ้นในทีใดก็必将มีความพยายามเพื่อแผ่ถึงพี่น้องชุมชน
อื่นๆเช่นกรณีเครือข่ายชุมชนศรัทธา การพบปะของสมาชิกทุก
เดือน จะมีเนื้อหาการปรึกษาหารือที่สำคัญคือ การสนับสนุน
กิจกรรมทางศาสนาทุกด้านต่อผู้ใหญ่ เด็กเยาวชนและสตรี การ
พัฒนาสิ่งแวดล้อมธรรมชาติที่รายล้อมชุมชน การยกระดับ
คุณภาพชีวิตของสมาชิกในแนวทางที่ยั่งยืนและการมีส่วนร่วมใน
การสร้างความสุขสงบสร้างความปลอดภัยให้เกิดขึ้นในพื้นที่สาม
จังหวัดชายแดนใต้ รูปธรรมความสำเร็จจะดับหนึ่งของกลุ่มอมม
ทรัพย์ ทั้งของบะเยะใน ของชุมชน ซึ่งให้เห็นถึงการสร้างโอกาสโดย
ตัวชุมชนเอง แต่ถ้าวรรู้มองเห็นคุณค่านี้แล้วขยายผลต่อไปหรือ
หนุนเสริมกิจกรรมมิติอื่นๆที่ชุมชนพยายามคิดค้นผลักดันอยู่
ก็จะทำให้ชาวชุมชนชายแดนใต้มีโอกาสมากขึ้น โดยขอให้ยึดหลัก
การ..ชุมชนดำเนินการด้วยตัวเองไว้...ความยั่งยืนของการพัฒนา
ความสงบสุขก็จะเกิดขึ้นในที่สุด.

.....ความสามัคคีกับกลุ่มออมทรัพย์สำคัญเท่ากัน
เพราะเรามีทั้งคนทั้งเงิน แต่ทุกอย่างจะดีได้จริงๆก็
เพราะมีศานานำทาง และเราต้องการให้เป็นแนวทาง
หลักในการพัฒนาสามจังหวัดชายแดนใต้...

โต๊ะอิหม่ามบ้านชุมบก ยาโก๊ะ นิกาเร็ง

....เพราะเราแตกต่างกันในศาสนาและวัฒนธรรม และวันนี้
ยังมีปัญหาการใช้ความรุนแรงอย่างต่อเนื่อง ฉะนั้นงาน
พัฒนาหรืองานใดๆ ที่สามารถขับเคลื่อนไปได้อย่าง
ยั่งยืน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนและบ้านเมือง
ต้องมีความละเอียดอ่อนและระมัดระวังเป็นอย่างยิ่ง
กิจกรรมเริ่มต้น คงไม่ใช่เรื่องของการใช้กฎหมายหรือ
อำนาจใดๆ มาบังคับ แต่ต้องเป็นกิจกรรมที่มี
กระบวนการสร้างความเชื่อมั่นและไว้วางใจซึ่งกันและ
กันเสียก่อน ส่วนที่เหลือควรเป็นสิ่งที่ประชาชนต้องใช้
เวลาเรียนรู้กันไป...

แวรอมลี แวบูละ

ประธานเครือข่ายชุมชนศรัทธา กัมปงตักวา

อัตราส่วน ชุมชน “กับปงตักวา”

act:onaid

مطبخ تنوي
ชุมชนตักวา
"Kalo Dida"